

Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w latach 2019 i 2020

Agriculture in Świętokrzyskie Voivodship in 2019 and 2020

Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w latach 2019 i 2020

Agriculture in Świętokrzyskie Voivodship in 2019 and 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach, Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce, Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

dr hab. Agnieszki Piotrowskiej-Piątek

Zespół autorski

Editorial team

Rafał Młynik

Prace redakcyjne i korekta

Editorial works and proof-reading

Mateusz Orzechowski, Olga Szymocha

Tłumaczenie

Translation

Rafał Młynik

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Aneta Łyzwa, Ireneusz Rusak

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych US prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Przedmowa

Publikacja „Rolnictwo w województwie świętokrzyskim w latach 2019 i 2020” jest kolejną edycją opracowania z zakresu statystyki rolnictwa, przedstawiającą podstawowe informacje o wybranych warunkach produkcyjno-ekonomicznych oraz o wynikach produkcji roślinnej i zwierzęcej. Przedstawione dane uzyskano na podstawie zbiorczych wyników sprawozdawczości oraz badań reprezentacyjnych, a także szacunków i ocen rzeczoznawców.

Opracowanie zawiera charakterystykę użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych oraz dane wynikowe badań przeprowadzonych w 2020 r. z zakresu pogłowia zwierząt gospodarskich i skupu produktów rolnych.

Tłem i uzupełnieniem przeprowadzonej analizy są dane zawarte w aneksie tabelarycznym dostępnym na stronie internetowej Urzędu. Ponadto w opracowaniu zamieszczono uwagi metodologiczne, zawierające opis zakresu badań oraz podstawowe definicje stosowanych pojęć.

Przekazując Państwu niniejszą publikację wyrażam nadzieję, że zawarte w niej informacje okażą się pomocne przy ocenie aktualnego stanu rolnictwa w województwie świętokrzyskim, a także staną się zaproszeniem do dalszego korzystania z zasobów informacyjnych Urzędu Statystycznego w Kielcach.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Kielcach

dr hab. Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, lipiec 2021 r.

Preface

Publication "Agriculture in Świętokrzyskie Voivodship in the years 2019 and 2020" is the next edition of elaboration concerning agriculture statistics presenting basic information about selected production-economic conditions as well as results of crop and animal production. Presented data were obtained on the basis of aggregates of reporting results, sample surveys as well as estimates and surveyors' assessments.

The elaboration comprises characteristics of land use, sown area, production of main agricultural and horticultural crops as well as results of surveys conducted in 2020 within the scope of livestock and procurement of agricultural products.

Tabular appendix, available on the website of the Statistical Office, is the background and supplementing part for conducted analysis. Moreover, methodological notes describing the scope of surveys and basic definitions of used terms are also included.

Handing over the following publication, I hope that presented information will be useful in assessing the current condition of agriculture in świętokrzyskie voivodship and will become the invitation to continue using the information resources of the Statistical Office in Kielce

Director
of the Statistical Office in Kielce

Agnieszka Piotrowska-Piątek, PhD

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	5
Preface.	6
Spis treści	7
Contents	7
Objaśnienia znaków umownych	12
Symbols.	12
Ważniejsze skróty.	12
Major abbreviations	12
Synteza	13
Executive summary.	14
Rozdział I. Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów	15
Chapter I. Land use and sown area.	15
1.1. Użytkowanie gruntów	15
1.1. Land use.	15
1.2. Powierzchnia zasiewów	18
1.2. Sown area.	18
Rozdział II. Produkcja roślinna	20
Chapter II. Crop output	20
2.1. Warunki produkcyjne	20
2.1. Production conditions	20
2.1.1. Warunki agrometeorologiczne	20
2.1.1. Agrometeorological conditions	20
2.1.2. Nawożenie mineralne.	22
2.1.2. Mineral fertilization	22
2.2. Produkcja głównych ziemiopłodów rolnych.	23
2.2. Production of main crops.	23
2.2.1. Zboża	23
2.2.1. Cereal.	23
2.2.2. Strączkowe jadalne	27
2.2.2. Edible pulses	27
2.2.3. Rośliny oleiste	28
2.2.3. Oilseeds plants.	28
2.2.4. Ziemniaki	28
2.2.4. Potatoes	28
2.2.5. Buraki cukrowe.	29
2.2.5. Sugar beets	29
2.2.6. Uprawy pastewne.	29
2.2.6. Feed plants	29

	Str. Page
2.3. Produkcja upraw ogrodniczych	32
2.3. Horticultural crops output	32
2.3.1. Warzywa gruntowe	32
2.3.1. Ground vegetables	32
2.3.2. Sadownictwo	34
2.3.2. Fruit farming	34
2.3.2.1. Owoce z drzew	34
2.3.2.1. Tree fruit	34
2.3.2.2. Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych	35
2.3.2.2. Fruit from fruit bushes and berry plantations	35
Rozdział III. Produkcja zwierzęca	37
Chapter III. Animal output	37
3.1. Bydło	37
3.1. Cattle	37
3.2. Trzoda chlewna	38
3.2. Pigs	38
3.3. Owce	40
3.3. Sheep	40
3.4. Drób	40
3.4. Poultry	40
Rozdział IV. Skup i ceny produktów rolnych	41
Chapter IV. Procurement and prices of agricultural products	41
4.1. Produkty roślinne	41
4.1. Crop products	41
4.2. Produkty pochodzenia zwierzęcego	43
4.2. Animal products	43
4.3. Ceny targowiskowe	44
4.3. Marketplace prices	44
Uwagi metodologiczne	46
Methodological notes	52

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych	16
Table 1. Land use in agricultural holdings.	16
Tablica 2. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż	23
Table 2. Sown area, yields and production of cereals	23
Tablica 3. Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	24
Table 3. Sown area of basic cereals with cereal mixed	24
Tablica 4. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	25
Table 4. Yields of basic cereals with cereal mixed	25
Tablica 5. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi.	26
Table 5. Production of basic cereals with cereal mixed	26
Tablica 6. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory strączkowych jadalnych	27
Table 6. Sown area, yields and production of edible pulses	27
Tablica 7. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory roślin oleistych	28
Table 7. Sown area, yields and production of oilseeds plants	28
Tablica 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków	29
Table 8. Sown area, yields and production of potatoes	29
Tablica 9. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych	29
Table 9. Sown area, yields and production of sugar beets	29
Tablica 10. Powierzchnia paszowa	30
Table 10. Area of feed plants	30
Tablica 11. Powierzchnia i zbiory roślin pastewnych na paszę	31
Table 11. Area and production of feed plants	31
Tablica 12. Powierzchnia, plony i zbiory z łąk trwałych według pokosów.	32
Table 12. Area, yields and production of permanent meadows by crops	32
Tablica 13. Plony i zbiory warzyw gruntowych	34
Table 13. Yields and production of ground vegetables	34
Tablica 14. Pogłowie bydła według struktury stada oraz zmiany sezonowe według stanu w grudniu 2020 r.	38
Table 14. Cattle stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2020	38
Tablica 15. Pogłowie trzody chlewnej według struktury stada oraz zmiany sezonowe według stanu w grudniu 2020 r.	39
Table 15. Pig stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2020	39
Tablica 16. Wartość skupu produktów rolnych	41
Table 16. Value of procurement of agricultural products	41

Spis wykresów

List of tables

	Str. Page
Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych	15
Chart 1. Structure of land use in agricultural holdings.	15
Wykres 2. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach rolnych	16
Chart 2. Structure of agricultural land in agricultural holdings	16
Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych.	17
Chart 3. Structure of agricultural holding with agricultural land by area groups of agricultural land	17
Wykres 4. Struktura powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi	18
Chart 4. Structure of sown area of basic cereals with cereal mixed	18
Wykres 5. Struktura powierzchni zasiewów według ziemiopłodów	19
Chart 5. Structure of sown area by crops	19
Wykres 6. Średnie miesięczne temperatury powietrza i sumy opadów atmosferycznych w 2019 r. (Stacja meteorologiczna Kielce)	21
Chart 6. Average monthly air temperatures and sums of atmospheric precipitations in 2019 (Meteorological station Kielce).	21
Wykres 7. Zużycie nawozów mineralnych, wapniowych i wapniowo-magnezowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych.	22
Chart 7. Consumption of mineral, lime and lime-magnesium fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agricultural of land	22
Wykres 8. Dynamika powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r.	25
Chart 8. Dynamics of sown area of basic cereals with cereal mixed in 2019	25
Wykres 9. Udział zbiorów z poszczególnych pokosów w ogólnej produkcji siana z łąk trwałych	31
Chart 9. Share of production of individual crops in total production of hay for permanent meadows	31
Wykres 10. Struktura powierzchni uprawy warzyw gruntowych.	33
Chart 10. Structure of crop area of ground vegetables	33
Wykres 11. Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach	35
Chart 11. Structure of production of fruit trees in orchards.	35
Wykres 12. Struktura zbiorów owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych	36
Chart 12. Structure of production of fruit from fruit bushes and berry plantations.	36
Wykres 13. Struktura pogłowia bydła	37
Chart 13. Structure of cattle stocks	37
Wykres 14. Struktura pogłowia trzody chlewnej	39
Chart 14. Structure of pig stocks	39
Wykres 15. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia roślinnego w 2020 r.	42
Chart 15. Changes of procurement prices of major agricultural products of crops in 2020	42

	Str. Page
Wykres 16. Struktura skupu żywca rzeźnego	43
Chart 16. Structure of procurement of animals for slaughter	43
Wykres 17. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia zwierzęcego w 2020 r.	44
Chart 17. Changes of procurement prices of major agricultural products of animal in 2020.	44
Wykres 18. Zmiany cen targowiskowych ważniejszych produktów rolnych w 2019 r.	45
Chart 18. Changes of marketplace prices of major agricultural products in 2019.	45

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Znak (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
zł PLN	złoty zloty
szt. pcs.	sztuka pieces
kg	kilogram kilogram
dt	decytona deciton
t	tona tonne
mm	milimetr milimetre
ha	hektar hectare
l	litr litre
r	rok year
p.proc pp	punkt procentowy percentage point
np. e.g.	na przykład for example
tj. i.e.	to jest that is
itp. etc.	i tym podobne and the like

Synteza

- Powierzchnia gruntów w gospodarstwach rolnych według siedziby użytkownika gospodarstwa w czerwcu 2019 r. wyniosła 543,6 tys. ha, w tym 99,1% znajdowało się w gospodarstwach indywidualnych. Powierzchnia gospodarstw rolnych zwiększyła się w ujęciu rocznym o 0,7%. Użytki rolne stanowiły 85,9% gruntów ogółem.
- Powierzchnia zasiewów wyniosła 315,7 tys. ha i była większa o 1,3% w stosunku do roku 2018. Największy udział w powierzchni zasiewów miały zboża (76,4%). Pod zasiewy zbóż ogółem przeznaczono 241,3 tys. ha (o 4,4% więcej niż w 2018 r.).
- Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na 672,4 tys. t, tj. o 2,4% więcej niż w roku poprzednim.
- Zbiory rzepaku i rzepiku kształtowały się na poziomie 24,2 tys. t, tj. o 14,0% wyższym od zbiorów uzyskanych w roku 2018.
- Zbiory ziemniaków wyniosły 269,3 tys. t i były o 20,0% mniejsze w stosunku do 2018 r.
- Zbiory buraków cukrowych określono na poziomie 188,4 tys. t - o 26,3% niższym niż rok wcześniej.
- Łącznie zebrano 263,8,1 tys. t warzyw gruntowych, tj. o 8,1% mniej niż przed rokiem.
- W 2019 r. produkcja owoców z drzew w sadach została oszacowana na 500,7 tys. t, tj. o 27,2% mniej niż w roku poprzednim.
- Łączne zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach w 2019 r. wyniosły 24,4 tys. t i były o 15,4% mniejsze w stosunku do 2018 r.
- Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik w roku gospodarczym 2018/19 wyniosło 47,3 tys. t i w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku zmniejszyło się o 5,3%.
- W grudniu 2020 r. pogłowie bydła wyniosło 154,9 tys. sztuk i było mniejsze o 3,4 tys. sztuk (o 2,1%) od stanu notowanego w analogicznym miesiącu 2019 r.
- Pogłowie trzody chlewnej wyniosło 192,5 tys. sztuk, w tym stado loch na chów 21,9 tys. sztuk, tj. odpowiednio o 2,2% mniej i o 9,4% więcej.
- Zwiększyła się liczebność stada owiec, które osiągnęło poziom 6,8 tys. sztuk, w tym 52,2% stanowiły macioriki.
- Pogłowie drobiu wyniosło 6380,8 tys. sztuk, w tym 93,0% stanowił drób kurzy.
- Od producentów z województwa świętokrzyskiego skupiono w 2020 r. produkty rolne o łącznej wartości 1353,1 mln zł. Wartość skupu było o 12,7% mniejsza niż w roku poprzednim.
- W skupie w odniesieniu do 2019 r. wzrosły ceny: pszenicy, buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku oraz mleka. W tym samym okresie spadły ceny: ziemniaków, żywca wieprzowego, wołowego i drobiowego.
- W 2019 r. w porównaniu do 2018 r. na targowiskach wzrosły ceny większości analizowanych produktów rolnych (oprócz jaj kurzych).

Executive summary

- The land area in agricultural holdings by the farm user residence in June 2019 amounted to 543.6 thousand ha, of which 99.1% was in private farms. The area of agricultural holdings increased by 0.7% in annual terms. Agricultural land accounted for 85.7% of total land area.
- Sown area amounted to 315.7 thousand ha and was 1.3% higher in comparison to 2018. The highest share of sown area was covered by cereals (76.4%). For sowing of total cereals 241.3 thousand ha was allocated (4.4% more than in 2018).
- The production of basic cereals with cereal mixed was estimated at 672.4 thousand tonnes, i.e. 2.4% more than in the previous year.
- The production of rape and turnip rape was at the 24.2 thousand tonnes level, i.e. 14.0% more than the production obtained in 2018.
- The production of potatoes amounted to 269.3 thousand tonnes and was 20.0% smaller compared to 2018.
- The production of sugar beets was at 188.4 thousand tonnes level – 26.3% lower than the year before.
- 263.8 thousand tonnes of ground vegetables was collected altogether, i.e. 8.1% less than the year before.
- In 2019 fruit production from trees in orchards was estimated at 500.7 thousand tonnes, i.e. 27.2% less than in the previous year.
- Total production of fruit from fruit bushes and berry plantations in orchards in 2019 amounted to 24.4 thousand tonnes and was 15.4% smaller in comparison to 2018.
- Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient in the 2018/19 economic year amounted to 47.3 thousand tonnes and in relation to corresponding period of previous year decreased by 5.3%.
- In December 2020 r. the herd of cattle amounted to 154.9 thousand heads and was lower by 3.4 thousand heads (by 2.1%) than the one noted in the corresponding month of 2019.
- Pig stocks amounted to 192.5 thousand heads, including 21.9 thousand heads, i.e. by 2.2% less and by 9.4% more respectively.
- The herd of sheep increased and reached the level of 6.8 thousand heads, of which 52.2% accounted for ewes.
- Poultry stocks amounted to 6380.8 thousand heads, of which 93.0% accounted for hens.
- In 2020 the agricultural products with the total value of 1353.1 mln PLN were purchased from producers in the procurement process in świętokrzyskie voivodship. Procurement value was 12.7% lower than in the previous year.
- In procurement in relation to 2019 grew the prices of: wheat, sugar beets, rape and turnip rape as well as milk. In the same period decreased the prices of: potatoes, pigs for slaughter, cattle for slaughter and poultry.
- In 2019 in comparison to 2018 the prices of majority of analyzed agricultural products (except for hen eggs) increased.

Rozdział I

Chapter I

Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów

Land use and sown area

1.1. Użytkowanie gruntów

1.1. Land use

W ogólnej powierzchni województwa świętokrzyskiego wynoszącej 1171,1 tys. ha, w posiadaniu gospodarstw rolnych w 2019 r. znajdowało się 543,6 tys. ha, tj. 46,4% powierzchni województwa. Powierzchnia ogólna gospodarstw rolnych w porównaniu z danymi z 2018 r. była większa o 3,5 tys. ha, tj. o 0,7%. Z ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w użytkowaniu gospodarstw indywidualnych znajdowało się 538,9 tys. ha, tj. 99,1% powierzchni gruntów ogółem.

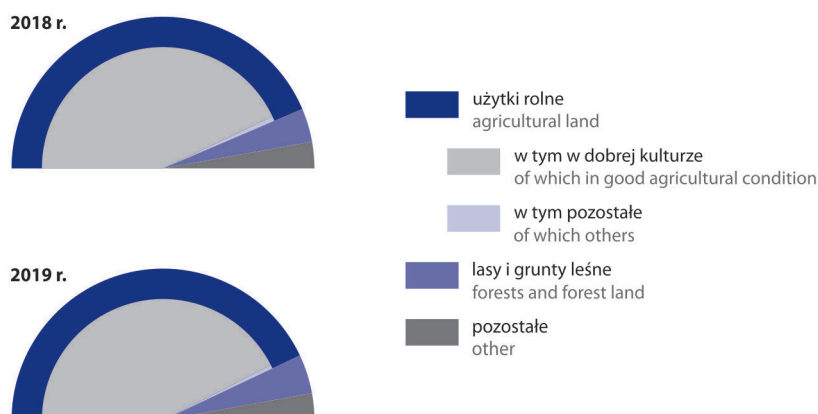
Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych

Stan w czerwcu

Chart 1.

Structure of land use in agricultural holdings

As of June

Użytki rolne zajmowały 467,0 tys. ha (39,9% powierzchni województwa) i w porównaniu z 2018 r. zmniejszyły się o 3,7 tys. ha (o 0,8%). Gospodarstwa indywidualne użytkowały 462,9 tys. ha użytków rolnych, tj. 99,1% powierzchni użytków rolnych województwa. W stosunku do roku 2018 areał użytków rolnych gospodarstw indywidualnych zmniejszył się o 3,3 tys. ha, czyli o 0,7%.

W 2019 r. powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze** zajmowała 461,8 tys. ha i jej udział w ogólnej powierzchni użytków rolnych wyniósł 98,9%. W porównaniu z rokiem 2018 odsetek ten był większy o 0,3 p.proc. Zmniejszył się tym samym udział powierzchni użytków rolnych pozostałych (czyli użytków rolnych nie użytkowanych i nie utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) w ogólnej powierzchni użytków rolnych z 1,4% w 2018 r. do 1,1% w 2019 r.

Tablica 1. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

Table 1. Land use in agricultural holdings

Lata Years	Powierzchnia ogólna Total area	Użytki rolne Agricultural land						Lasy i grunty leśne Forests and forest land	Pozostałe grunty Other land
		ogółem grand total	w dobrej kulturze rolnej in good agricultural condition			pozo- stałe others			
			razem total	w tym of which					
				pod za- siewami sown area	uprawy trwałe perma- nent crops		łąki trwałe perma- nent meadows		
w ha in ha									
Ogółem Total									
2018	540019	470743	464075	311741	39969	93993	6667	38863	30414
2019	543558	467002	461805	315681	35237	95152	5197	45403	31153
w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms									
2018	535045	466213	460161	308682	39944	93425	6052	38659	30173
2019	538937	462892	457809	313115	35222	94387	5083	45106	30939

Powierzchnia pod zasiewami w 2019 r. wyniosła 315,7 tys. ha i była większa o 1,3% w porównaniu z 2018 r. Udział powierzchni pod zasiewami w ogólnej powierzchni użytków rolnych wyniósł 67,6%.

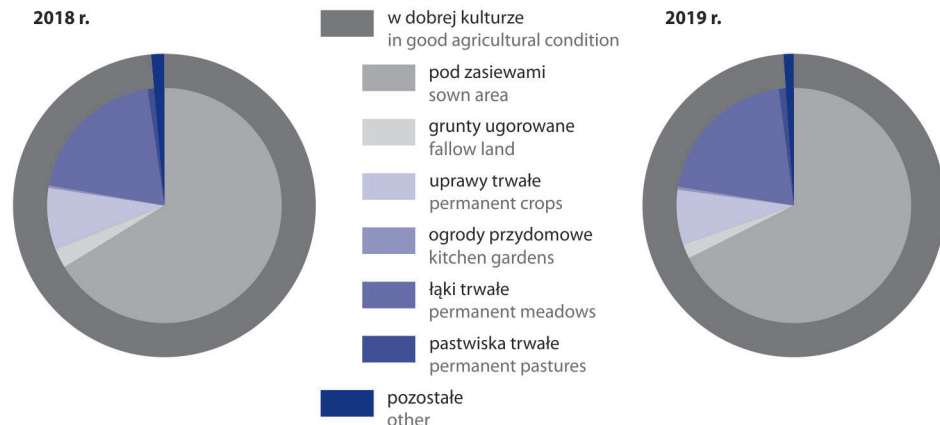
W indywidualnych gospodarstwach rolnych ukształtowała się na poziomie 313,1 tys. ha i w porównaniu do 2018 r. zajmowała więcej o 4,4 tys. ha, tj. o 1,4%.

Wykres 2. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach rolnych

Stan w czerwcu

Chart 2. Structure of agricultural land in agricultural holdings

As of June

W 2019 r. **powierzchnia gruntów ugorowanych** będących w dobrej kulturze rolnej wyniosła 9,4 tys. ha, tj. 2,0% użytków rolnych ogółem. Powierzchnia gruntów ugorowanych w gospodarstwach indywidualnych wyniosła 9,0 tys. ha stanowiąc również 2,0% użytków rolnych tych gospodarstw.

Uprawy trwałe utrzymywane w dobrej kulturze rolnej zgodnie z normami w gospodarstwach rolnych zajmowały 35,2 tys. ha, stanowiąc 7,6% użytków rolnych w dobrej kulturze i 7,5% użytków rolnych ogółem.

Powierzchnia **trwałych użytków zielonych** wyniosła 99,6 tys. ha i stanowiła 21,6% użytków rolnych w dobrej kulturze i 21,3% użytków rolnych ogółem. W ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze 1,8 tys. ha (0,4%) zajmowały **ogrody przydomowe**.

W województwie świętokrzyskim w 2019 r. liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne wyniosła 83,4 tys. i w porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się o 0,5 tys., tj. o 0,6%. Gospodarstw rolnych powyżej 1 ha użytków rolnych było 82,8 tys. (99,3% gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne). Gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych było 82,7 tys. (również 99,3%), tj. o 0,7% więcej niż w 2018 r.

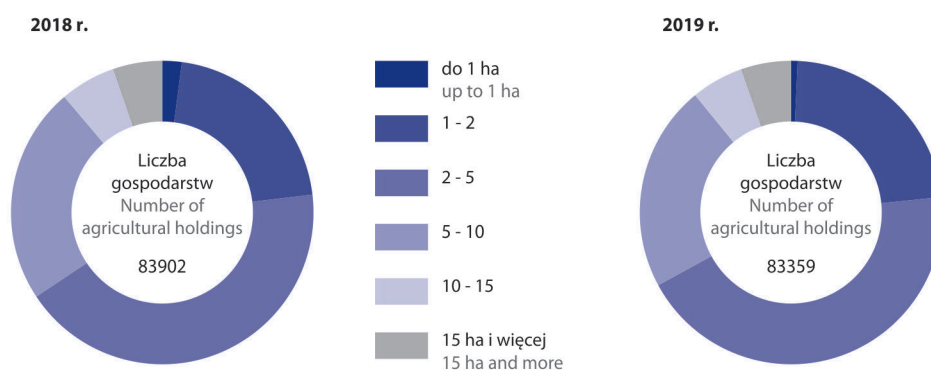
W strukturze gospodarstw rolnych dominują gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 2-5 ha – 43,7%. Ich udział w powierzchni użytków rolnych województwa wyniósł 31,7%. Mniej liczną grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1-2 ha użytków rolnych (analogicznie 22,7% i 6,0%). Gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha użytków rolnych stanowiły 22,0% i gospodarowały na 26,8% użytków rolnych. Udział gospodarstw największych (powyżej 15 ha użytków rolnych) stanowił 5,4% wszystkich gospodarstw, a ich udział w powierzchni użytków rolnych wyniósł 29,5%.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa rolnego w 2019 r. wyniosła 5,60 ha i w porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się o 0,01 ha.

Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne według grup obszarowych użytków rolnych

Stan w czerwcu

Chart 3. Structure of agricultural holding with agricultural land by area groups of agricultural land As of June

1.2. Powierzchnia zasiewów

1.2. Sown area

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim pod zasiewy przeznaczono 315,7 tys. ha, tj. 97,1 ogólnej powierzchni gruntów ornych. W porównaniu z rokiem 2018 powierzchnia zasiewów zwiększyła się o 3,9 tys. ha (o 1,3%). Dominujące w rolnictwie gospodarstwa indywidualne obejmowały 99,2% ogólnej powierzchni zasiewów województwa.

W strukturze zasiewów **zboża ogółem** (zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne zbożowe mieszanki, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe) zajmowały 241,3 tys. ha, tj. 76,4% zasiewów ogółem.

W porównaniu z 2018 r. powierzchnia zbóż zwiększyła się o 10,2 tys. ha (o 4,4%). W strukturze zasiewów zbóż ogółem, podobnie jak w roku poprzednim zdecydowanie przeważały zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi – 95,6%, kukurydza na ziarno stanowiła 1,8%, a gryka, proso i pozostałe zbożowe – 2,6%.

Wykres 4. Struktura powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi

Stan w czerwcu

Chart 4. Structure of sown area of basic cereals with cereal mixed
As of June

Powierzchnia uprawy **pszenicy** ogółem wyniosła 85,0 tys. ha i była większa o 8,2 tys. ha, tj. o 10,6% niż w 2018 r. Przeważającą część uprawy zajmowała pszenica ozima (81,7%), natomiast pozostałą część – jara (18,3%). Powierzchnia zasiewów **żyta** wyniosła 13,4 tys. ha i była mniejsza niż przed rokiem o 0,4 tys. ha (o 2,7%). Powierzchnia uprawy **jęczmienia** ogółem zajmowała 44,5 tys. ha i w porównaniu z powierzchnią zasiewów w 2018 r. zmniejszyła się o 0,8 tys. ha (o 1,8%). W strukturze zasiewów jęczmienia 86,9% stanowił jęczmień jary, a ozimy 13,1%. **Owies** uprawiano na powierzchni 12,5 tys. ha o 0,9 tys. ha (o 6,6%) mniejszej niż w roku poprzednim. Powierzchnia uprawy **pszenżyta** ogółem wyniosła 50,5 tys. ha i w odniesieniu do 2018 r. była większa o 2,8 tys. ha (o 5,9%). Uprawa pszenżyta ozimego zajmowała 91,0%, a jarego – 9,0% ogólnej powierzchni uprawy pszenżyta. Powierzchnia uprawy **mieszanek zbożowych** ogółem wyniosła 24,7 tys. ha i była większa od powierzchni w 2018 r o 2,0 tys. ha, (o 8,8%). W zasiewach mieszanek zbożowych 86,9% stanowiły mieszanki jare, a 13,1% - ozime. Powierzchnia uprawy **kukurydzy na ziarno** wyniosła 4,4 tys. ha i w porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się o 0,8 tys. ha, tj. o 14,7%.

Powierzchnia uprawy **strączkowych na ziarno** wyniosła 11,6 tys. ha i w porównaniu z 2018 r. zwiększyła się o 0,3 tys. ha (o 2,4%). Rośliny **strączkowe pastewne na nasiona** (łącznie z mieszankami zbożowo-

-strączkowymi na ziarno) uprawiane były na powierzchni 6,9 tys. ha, tj. o 0,8 tys. ha (o 12,3%) większej niż w roku 2018.

Powierzchnia uprawy **ziemniaków** (bez powierzchni w ogrodach przydomowych) wyniosła 12,9 tys. ha i stanowiła 4,1% ogólnej powierzchni zasiewów w województwie. W porównaniu z 2018 r. areał uprawy ziemniaków zmniejszył się o 0,8 tys. ha, tj. o 5,6%.

Rośliny przemysłowe uprawiano na 16,2 tys. ha, tj. na 5,1% powierzchni zasiewów województwa. W porównaniu z zasiewami w 2018 r. areał roślin przemysłowych był mniejszy o 2,0 tys. ha (o 11,0%). Wśród upraw roślin przemysłowych przeważała uprawa rzepaku i rzepiku oraz buraka cukrowego. Powierzchnia zasiewów **rzepaku i rzepiku** wyniosła 10,7 tys. ha i zmniejszyła się o 1,4 tys. ha, tj. o 11,5% w porównaniu z rokiem 2018. Powierzchnia uprawy **buraków cukrowych** wyniosła 3,1 tys. ha i była mniejsza o 1,1 tys. ha (o 25,5%) od powierzchni w 2018 r.

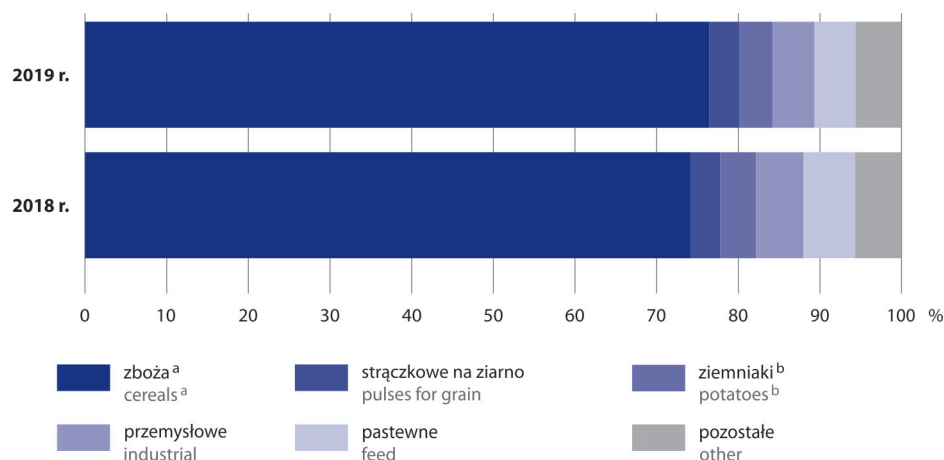
Pod uprawę **roślin pastewnych** (łącznie z kukurydzą na zielonkę) przeznaczono 15,8 tys. ha, czyli o 3,8 tys. ha (o 19,3%) mniej niż w roku 2018. Zajmowały one 5,0% ogólnej powierzchni zasianej – co oznacza spadek o 1,3 p.proc. w stosunku do 2018 r. Kukurydzą na zielonkę uprawiano na powierzchni 7,2 tys. ha, o 8,6% mniejszej niż w 2018 r.

Wykres 5. Struktura powierzchni zasiewów według ziemiopłodów

Stan w czerwcu

Chart 5. Structure of sown area by crops

As of June

a Zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe. b Bez powierzchni w ogrodach przydomowych.

a Basic cereals, cereal mixed, corn for grain, buckwheat, millet and other cereals. b Excluding kitchen gardens.

W omawianym roku rośliny zaliczane do grupy **pozostałe** uprawiano na powierzchni 17,9 tys. ha, co stanowiło 5,7% powierzchni zasiewów województwa. W odniesieniu do 2018 r. powierzchnia ta nieznacznie zwiększyła się, tj. o 0,1%. W grupie upraw tych roślin warzywa gruntowe zajmowały powierzchnię 12,5 tys. ha, truskawki i poziomki gruntowe – 4,6 tys. ha oraz 0,8 tys. ha uprawy pozostałe.

W strukturze powierzchni zasiewów w porównaniu z rokiem 2018 odnotowano wzrost udziału powierzchni upraw m.in. zbóż – o 2,3 p.proc. i strączkowych na ziarno - o 0,1 p.proc. Obniżył się natomiast udział pastewnych – o 1,3 p.proc, przemysłowych – o 0,7 p.proc, ziemniaków – o 0,3 p.proc. oraz roślin zaliczanych do grupy pozostałe - o 0,1 p.proc.

Rozdział II

Chapter II

Produkcja roślinna

Crop output

2.1. Warunki produkcyjne

2.1. Production conditions

2.1.1. Warunki agrometeorologiczne

2.1.1. Agrometeorological conditions

Jesień 2018

Autumn 2018

Po upalnym i bezdeszczowym lecie wystąpiły duże niedobory wilgoci, a lokalnie odnotowywano suszę glebową. Przebieg pogody we wrześniu 2018 r. sprzyjał przeprowadzaniu zbiorów upraw rolnych i ogrodnich, jednak niekorzystnie wpływał na uwilgotnienie gleby. Niedobory opadów pogłębiały lokalnie występującą suszę glebową i utrudniały prace związane z przygotowaniem gleby pod jesienne zasiewy. Niedobór wilgoci w glebie nie sprzyjał również wschodom wcześniej zasianych ozimów. Padające deszcze w drugiej połowie października pozwoliły na zakończenie jesiennych prac polowych. Zakończono rozpoczęte we wrześniu siewy zbóż ozimych.

Zima-jesień 2019

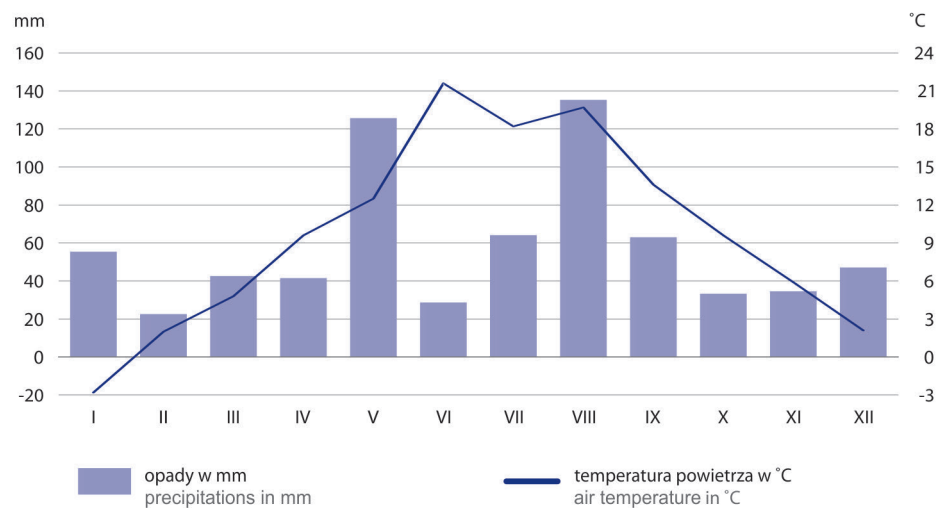
Winter-autumn 2019

Przebieg pogody w okresie zimy nie stwarzał zagrożeń dla zimujących upraw. Nie odnotowano większych strat spowodowanych uszkodzeniami mrozowymi czy wyprzeniami. Na nielicznych plantacjach odnotowano straty spowodowane małą obsadą roślin i innymi przyczynami (uszkodzenia przez dziko żyjące zwierzęta). Na plantacjach rzepaku obserwowano wystąpienie placów po wyrzałych roślinach. Nie dotyczyło to całych plantacji lecz tylko niewielu miejsc, dlatego rolnicy nie dokonywali przesiewów. Wpłynęło to na mniejszą obsadę roślin, a co za tym idzie mniejsze plonowanie. Oziminy po zimie na ogół były w dobrej kondycji. Wznowienie wegetacji roślin ozimych odnotowano pod koniec drugiej dekady marca, a korzystne warunki agrometeorologiczne umożliwiały wiosenne prace polowe. Brak okrywy śnieżnej i znikome opady deszczu w okresie marca i kwietnia spowodowały niedobory wilgoci w glebie co utrudniało wykonywanie siewów wiosennych. Niedobór wilgoci wiosną 2019 r. miał wpływ na wschody roślin jarych, krzewienie i nierównomierne wschody. Na plantacjach zbóż jarych zasianych w późniejszym terminie obserwowano niewyrównane wschody roślin i słabsze krzewienie. Ze względu na niedobory wilgoci sadzenie ziemniaków było opóźnione; rolnicy czekali na deszcz. Pod koniec pierwszej dekady kwietnia odnotowano rozpoczęcie kwitnienia drzew i krzewów owocowych oraz roślin na plantacjach jagodowych. Do końca kwietnia nie zaobserwowano przemarznięcia pąków i kwiatów na drzewach i krzewach owocowych. Na początku maja lokalnie wystąpiły przygruntowe przymrozki, które nieznacznie spowodowały lokalne uszkodzenia na kwitnących plantacjach truskawek. W drugiej połowie maja wystąpiły opady deszczu, lokalnie obfite i ulewne, poprawiły uwilgotnienie gleby, ale na niektórych plantacjach spowodowały straty w uprawach. Ciepłe dni na początku czerwca sprzyjały wzrostowi i rozwojowi roślin. Dalszy przebieg pogody w drugiej i trzeciej dekadzie czerwca oraz w lipcu był bardzo niekorzystny dla wzrostu i rozwoju roślin. Bardzo wysokie temperatury powietrza, znacznie przekraczające normy wieloletnie oraz brak opadów deszczu w tym okresie, spowodowały przesuszenie wierzchniej warstwy gleby. Lokalnie odnotowano wystąpienie suszy glebowej. W związku z tym zaobserwowano pogorszenie stanu upraw szczególnie na glebach słabszych, słabsze wyrośnięcie upraw zbóż

jarych, słabe wykłoszenie oraz niedostateczne wykształcenie i wypełnianie kłosów. W związku z niedoborem wilgoci i wysokimi temperaturami zaobserwowano wcześniejsze dojrzewanie zbóż. W końcu czerwca przystąpiono do zbiorów jęczmienia ozimego, a w drugiej dekadzie lipca koszono rzepak i rzepik, a następnie poszczególne zboża. Prace żniwne powszechnie prowadzono w trzeciej dekadzie lipca i pierwszej dekadzie sierpnia. Ciepła i słoneczna pogoda sprzyjała prowadzeniu prac żniwnych, wysoka temperatura i brak opadów deszczu zwiększały niedobory wilgoci w glebie. W sierpniu na ogół na terenie województwa zakończono zbiór rzepaków i rzepików oraz zbóż. Występujące we wrześniu niewielkie opady deszczu szczególnie w drugiej połowie miesiąca przyczyniły się w niewielkim stopniu do poprawy uwilgotnienia gleby. Ciepła i słoneczna pogoda w miesiącach jesiennych sprzyjała siewom ozimin oraz przeprowadzaniu prac polowych związanych ze zbiorem płodów rolnych. Dokończono rozpoczęte w końcu sierpnia wykopki ziemniaków, trwały zbiory okopowych pastewnych, warzyw oraz kukurydzy na zielonkę i na ziarno. Na pojedynczych plantacjach buraków cukrowych już we wrześniu można było zauważyć rozpoczęcie kampanii buraczanej. W sadach przy sprzyjającej pogodzie trwały zbiory gruszek, śliwek oraz jabłek.

Wykres 6. Średnie miesięczne temperatury powietrza i sumy opadów atmosferycznych w 2019 r.
(Stacja meteorologiczna Kielce)

Chart 6. Average monthly air temperatures and sums of atmospheric precipitations in 2019
(Meteorological station Kielce)

2.1.2. Nawożenie mineralne

2.1.2. Mineral fertilization

W roku gospodarczym 2018/19 zużycie **nawozów mineralnych** (NKP) w województwie świętokrzyskim było mniejsze niż rok wcześniej. Pod uprawy wysiano 47,3 tys. t nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, tj. o 2,7 tys. t (o 5,3%) mniej niż przed rokiem. W województwie zmniejszyło się użycie nawozów azotowych (N), a zwiększyło - fosforowych (P_2O_5) i potasowych (K_2O) w stosunku do poprzedniego okresu gospodarczego.

Zużycie nawozów według grup asortymentowych przedstawiało się następująco:

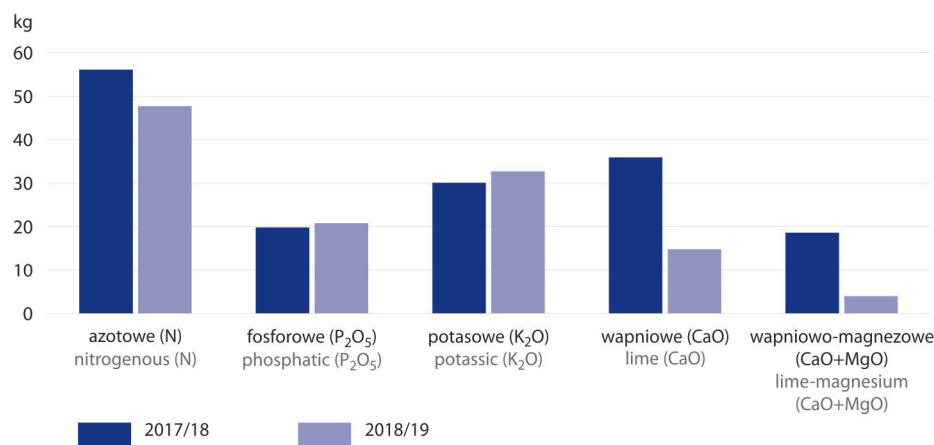
- azotowe (N) – 22,3 tys. t, tj. mniej o 4,1 tys. t (o 15,6%),
- fosforowe (P_2O_5) – 9,7 tys. t, tj. więcej o 0,4 tys. t (o 4,1%),
- potasowe (K_2O) – 15,2 tys. t, tj. więcej o 1,1 tys. t (o 7,7%).

Średnie zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych ogółem, pod zbiory w 2019 r. wyniosło 101,2 kg NPK i było o 4,8 kg (o 4,5%) mniejsze niż w poprzednim roku gospodarczym. Średnie zużycie nawozów sztucznych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze ukształtowało się natomiast na poziomie 102,3 kg wobec 107,6 kg w roku gospodarczym 2017/18, a w gospodarstwach indywidualnych odpowiednio: 102,0 kg wobec 107,0 kg. Poziom zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych będących w dobrej kulturze w województwie był niższy od notowanego dla kraju o 28,7 kg (o 21,9%), a w gospodarstwach indywidualnych – o 25,8 kg (o 20,2%).

W ogólnym zużyciu nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik azot (N) stanowił 47,2%, fosfor (P_2O_5) 20,6%, a potas (K_2O) 32,3% (przed rokiem odpowiednio: 52,9%, 18,7% i 28,4%). Przy wzroście zużycia nawozów fosforowych i potasowych, stosunek N:P:K uległ poszerzeniu na rzecz fosforu i potasu i w roku gospodarczym 2018/19 kształtował się według proporcji 1,00:0,44:0,69 (w roku gospodarczym 2017/18 odpowiednio 1,00:0,35:0,54).

Wykres 7. Zużycie nawozów mineralnych, wapniowych i wapniowo-magnezowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych

Chart 7. Consumption of mineral, lime and lime-magnesium fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agricultural of land

Zużycie **nawozów wapniowych** (CaO) pod zbiory w 2019 r. wyniosło 6,9 tys. t w przeliczeniu na czysty składnik i było o 10,0 tys. t (o 59,1%) mniejsze niż w roku gospodarczym 2017/18. W przeliczeniu na 1 ha

użytków rolnych zużyto 14,8 kg, tj. o 58,8% mniej niż w poprzednim roku gospodarczym (w tym na 1 ha użytków rolnych będących w dobrej kulturze rolnej – 15,0 kg). Poziom zużycia nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych oraz na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej był jednym z najniższych w kraju.

W roku gospodarczym 2018/19 zużyto 1,9 tys. t **nawozów wapniowo-magnezowych** (CaO+MgO) o 6,9 tys. t (o 78,7%) mniej niż w roku poprzednim. Poziom zużycia nawozów wapniowo-magnezowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych dla rolnictwa ogółem wyniósł 4,0 kg, tj. o 78,5% mniej niż w roku gospodarczym 2017/18. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużyto 4,0 kg o 78,7% mniej niż w poprzednim roku gospodarczym.

2.2. Produkcja głównych ziemiopłodów rolnych

2.2. Production of main crops

2.2.1. Zboża

2.2.1. Cereal

Powierzchnia uprawy zbóż ogółem w 2019 r. wyniosła 241,3 tys. ha i w porównaniu do 2018 r. była większa o 10,2 tys. ha (o 4,4%).

Tablica 2. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż

Table 2.

Sown area, yields and production of cereals

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2018=100
Ogółem Total			
Powierzchnia w ha Area in ha	231109	241294	104,4
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	30,3	29,3	96,7
Zbiory w t Production in t	701053	707931	101,0
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixed			
Powierzchnia w ha Area in ha	219717	230591	104,9
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	29,9	29,2	97,7
Zbiory w t Production in t	656966	672436	102,4

Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi zajmowały w 2019 r. powierzchnię 230,6 tys. ha, tj. większą o 10,9 tys. ha (o 4,9%) w stosunku do poprzedniego roku. Zwiększyła się w porównaniu do 2018 r. powierzchnia zasiewów:

- pszenicy ogółem do 85,0 tys. ha, tj. o 10,6%, w tym pszenicy jarej o 48,4% oraz pszenicy ozimej o 4,6%,
- pszenżyta ogółem do 50,5 tys. ha, tj. o 5,9%, w tym pszenżyta jarego o 31,2% mniej, pszenżyta ozimego o 11,8% więcej,
- mieszanek zbożowych ogółem do 24,7 tys. ha, tj. o 8,8%, w tym mieszanek zbożowych jarych o 10,2% oraz mieszanek zbożowych ozimych o 0,1%,
- prosa do 5,0 tys. ha, tj. o 25,1%.

Zmniejszeniu natomiast uległa powierzchnia:

- żyta do 13,4 tys. ha, tj. o 2,7%,
- jęczmienia ogółem do 44,5 tys. ha, tj. o 1,8%, w tym jęczmienia jarego o 6,3% mniej, a jęczmienia ozimego o 44,7% więcej,
- owsa do 12,5 tys. ha, tj. o 6,6%,
- gryki do 1,3 tys. ha, tj. o 43,2%,
- kukurydzy na ziarno do 4,4 tys. ha, tj. o 14,7%.

W uprawie zbóż ogółem przeważały **zboża ozime**, na które przeznaczono 137,9 tys. ha, tj. 59,8% powierzchni upraw wszystkich zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. W porównaniu z rokiem 2018 powierzchnia zasiewów zbóż ozimych zwiększyła się o 9,4 tys. ha (o 7,3%).

Powierzchnia zasiewów **zbóż jarych** w 2019 r. wyniosła 92,7 tys. ha i stanowiła 40,2% zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. W porównaniu z 2018 r. była większa o 1,5 tys. ha (o 1,7%).

Powierzchnia uprawy zbóż intensywnych (pszenicy, jęczmienia i pszenżyta) wyniosła w 2019 r. 180,0 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 10,1 tys. ha, tj. o 6,0%.

Powierzchnia uprawy zbóż ekstensywnych (żyta, owsa i mieszanek zbożowych) ukształtowała się na poziomie 50,6 tys. ha i w porównaniu do zasiewów w 2018 r. zwiększyła się o 0,7 tys. ha, tj. o 1,5%.

W strukturze zasiewów dominowała pszenica, która w 2019 r. zajmowała 36,9% ogólnej powierzchni zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi. W porównaniu z 2018 r. jej udział zwiększył się o 1,9 p.proc.

Tablica 3.
Table 3.

Powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi
Sown area of basic cereals with cereal mixed

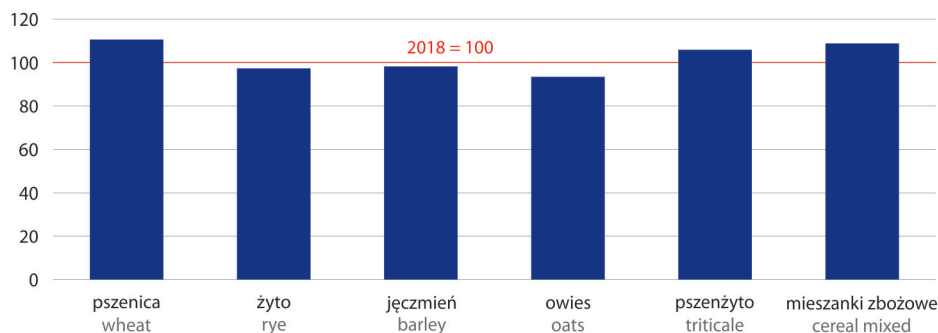
Wyszczególnienie Specification	2018	2019
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi Basic cereals with cereal mixed	219717	230591
pszenica ozima winter wheat	66335	69413
pszenica jara spring wheat	10508	15589
żyto rye	13789	13413
jęczmień ozimy winter barley	4019	5816
jęczmień jary spring barley	41267	38658
owies oats	13358	12476
pszenżyto ozime winter triticale	41124	45979
pszenżyto jare spring triticale	6600	4542
mieszanki zbożowe ozime winter cereal mixed	3236	3238
mieszanki zbożowe jare spring cereal mixed	19481	21467

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, w strukturze zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi odnotowano wzrost udziału: pszenicy (o 1,7 p.proc), mieszanek zbożowych (o 0,4 p.proc) i pszenżyta (o 0,2 p.proc.), natomiast spadek dotyczył jęczmienia (o 1,3 p.proc), owsa (o 0,7 p.proc) i żyta (o 0,5 p.proc).

Wykres 8. Dynamika powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r.
2018=100

Chart 8. Dynamics of sown area of basic cereals with cereal mixed in 2019
2018=100

Plony zbóż ogółem w 2019 r. osiągnęły 29,3 dt z 1 ha i w odniesieniu do uzyskanych przed rokiem zmniejszyły się o 3,3%, a zboż podstawowych z mieszankami zbożowymi – 29,2 dt z 1 ha tj. o 2,3% mniej.

Tablica 4. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi
Table 4. Yields of basic cereals with cereal mixed

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	z 1 ha w dt per ha in dt		2018=100
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi Basic cereals with cereal mixed	29,9	29,2	97,7
pszenica ozima winter wheat	34,8	34,4	98,9
pszenica jara spring wheat	28,5	27,2	95,4
żyto rye	24,1	23,4	97,1
jęczmień ozimy winter barley	33,0	33,1	100,3
jęczmień jary spring barley	29,4	27,7	94,2
owies oats	23,3	22,4	96,1
pszenżyto ozime winter triticale	29,7	29,0	97,6
pszenżyto jare spring triticale	25,6	23,8	93,0
mieszanki zbożowe ozime winter cereal mixed	28,2	27,5	97,5
mieszanki zbożowe jare spring cereal mixed	25,3	24,3	96,0

W porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek plonowania większości gatunków zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi (oprócz jęczmienia ozimego).

Plony zbóż ozimych w 2019 r. wyniosły 31,3 dt/ha i były o 0,5 dt/ha (o 1,4%) niższe niż w 2018 r. Porównując plony poszczególnych gatunków zbóż ozimych z plonami uzyskanymi w roku poprzednim największy spadek odnotowano w plonowaniu żyta (o 2,9%) oraz mieszanek zbożowych ozimych (o 2,5%).

Plony zbóż jarych wyniosły 25,9 dt/ha i były o 1,3 dt/ha (o 4,8%) niższe od uzyskanych w roku poprzednim. Największy spadek odnotowano w plonowaniu pszenżyta jarego (o 7,0%) i jęczmienia jarego (o 5,8%).

Zbiory zbóż ogółem w 2019 r. w województwie świętokrzyskim wyniosły 707,9 tys. t i w odniesieniu do 2018 r. były wyższe o 6,9 tys. t (o 1,0%). Zwiększenie produkcji zbóż było wynikiem większej powierzchni uprawy większości gatunków zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi.

W 2019 r. zebrano 672,4 tys. t zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, tj. o 15,5 tys. t (o 2,4%) więcej niż w 2018 r.

Zbiory zbóż intensywnych (pszenicy, jęczmienia, pszenżyta) wyniosły 552,0 tys. t i były wyższe o 17,8 tys. t, tj. o 3,3% od zbiorów roku poprzedniego. Udział zbiorów zbóż intensywnych w ogólnej produkcji zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniósł 82,1% i w porównaniu z 2018 r. zwiększył się o 0,8 p.proc.

Tablica 5.
Table 5.

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi
Production of basic cereals with cereal mixed

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	w tonach in tonnes		2018=100
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi Basic cereals with cereal mixed	656966	672436	102,4
pszenica ozima winter wheat	230652	238995	103,6
pszenica jara spring wheat	29980	42420	141,5
żyto rye	33219	31390	94,5
jęczmień ozimy winter barley	13258	19250	145,2
jęczmień jary spring barley	121271	107253	88,4
owies oats	31130	27982	89,9
pszenżyto ozime winter triticale	122135	133276	109,1
pszenżyto jare spring triticale	16901	10794	63,9
mieszanki zbożowe ozime winter cereal mixed	9126	8905	97,6
mieszanki zbożowe jare spring cereal mixed	49294	52171	105,8

W analizowanym roku produkcja ziarna zbóż ozimych (łącznie z mieszankami) osiągnęła 431,8 tys. t i była o 23,4 tys. t (o 5,7%) wyższa od uzyskanej w roku 2018. Zbiory większości gatunków zbóż ozimych (oprócz żyta i mieszanek zbożowych) zwiększyły się w stosunku do zanotowanych przed rokiem. Więcej niż w 2018 r. zebrano: pszenicy – o 8,3 tys. t (o 3,6%), jęczmienia – o 6,0 tys. t (o 45,2%) i pszenżyta –

o 11,1 tys. t (o 9,1%), natomiast mniej – żyta – o 1,8 tys. t (o 5,5%) oraz mieszanek zbożowych – o 0,2 tys. t (o 2,4%).

Zbiory zbóż jarych (łącznie z mieszankami) w 2019 r. wyniosły 240,6 tys. t, co oznacza spadek o 8,0 tys. t (o 3,2%) w stosunku do roku poprzedniego. Zmniejszyła się produkcja pszenżyta – o 6,1 tys. t (o 36,1%) oraz jęczmienia – o 3,1 tys. t (o 11,6%). W tym samym okresie więcej zebrano pszenicy – o 12,4 tys. t (o 41,5%) i mieszanek zbożowych – o 2,9 tys. t (o 5,8%).

2.2.2. Strączkowe jadalne

2.2.2. Edible pulses

W 2019 r. **rośliny strączkowe jadalne** uprawiano na 4,7 tys. ha, czyli na powierzchni o 4,5% większej niż w roku poprzednim. W strukturze zasiewów strączkowych jadalnych 68,7% stanowił groch, 29,1% - fasola, 0,7% - bób i 1,5% - inne strączkowe jadalne.

Produkcja strączkowych jadalnych w omawianym roku wyniosła 8,6 tys. t i była o 6,9% niższa niż przed rokiem. Na spadek zbiorów wpłynęło zmniejszenie wydajności z 1 ha pomimo zwiększenia powierzchni uprawy.

Tablica 6.

Table 6.

Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory strączkowych jadalnych

Sown area, yields and production of edible pulses

Wyszczególnienie Specification	2018		2019	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2018=100	
Ogółem Total				
Powierzchnia w ha Area in ha	4501	4705	104,5	
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	20,5	18,3	89,3	
Zbiory w t Production in t	9221	8587	93,1	
Sektor prywatny Private sector				
Powierzchnia w ha Area in ha	4496	4687	104,2	
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	21,0	18,0	85,7	
Zbiory w t Production in t	9219	8541	92,6	
w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
Powierzchnia w ha Area in ha	4492	4683	104,3	
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	20,5	18,2	88,8	
Zbiory w t Production in t	9208	8529	92,6	

2.2.3. Rośliny oleiste

2.2.3. Oilseeds plants

Do roślin oleistych zalicza się: rzepak i rzepik, słonecznik na ziarno, len oleisty, mak, soję, gorczycę i inne oleiste na zbiór ziarna. Powierzchnia tych upraw w 2019 r. wyniosła 12,6 tys. ha i ich areał zmniejszył się o 10,3% w odniesieniu do zanotowanego w 2018 r.

Tablica 7.

Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory roślin oleistych

Table 7.

Sown area, yields and production of oilseeds plants

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2018=100
Ogółem Total			
Powierzchnia w ha Area in ha	14047	12602	89,7
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	17,3	21,2	122,5
Zbiory w t Production in t	24252	26727	110,2
w tym rzepak i rzepik of which rape and turnip rape			
Powierzchnia w ha Area in ha	12061	10671	88,5
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	17,6	22,7	129,0
Zbiory w t Production in t	21238	24208	114,0

Udział rzepaku i rzepiku w ogólnej powierzchni uprawy roślin oleistych stanowił 84,7% wobec 85,9% w roku 2018. Uprawy rzepaku i rzepiku zajmowały areał 10,7 tys. ha, tj. o 11,5% mniejszy niż w roku poprzednim. Rzekpak i rzepik ozimy uprawiano na 10,0 tys. ha, natomiast jary – na 0,7 tys. ha.

W 2019 r. plony rzepaku i rzepiku wyszacowano na 22,7 dt/ha, czyli o 29,0% wyższe niż przed rokiem. Plony rzepaku i rzepiku ozimego wyniosły 23,0 dt/ha i były o 30,7% większe od plonów uzyskanych w 2018 r. Plony rzepaku i rzepiku jarego wyniosły 18,5 dt/ha i były o 9,8% mniejsze od roku poprzedniego.

Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 24,2 tys. t, tj. o 3,0 tys. t więcej (o 14,0%) w porównaniu ze zbiorami poprzedniego roku. O wzroście produkcji rzepaku i rzepiku zadecydowało lepsze plonowanie w stosunku do 2018 r.

2.2.4. Ziemiaki

2.2.4. Potatoes

Powierzchnia uprawy ziemniaków (łącznie z powierzchnią w ogrodach przydomowych) w 2019 r. wyniosła 13,1 tys. ha i była mniejsza o 0,8 tys. ha (o 5,6%) niż przed rokiem. Prawie cały areał uprawy był skoncentrowany w gospodarstwach indywidualnych.

Plony ziemniaków osiągnęły 205 dt/ha i były niższe o 37 dt/ha, tj. o 15,3% w porównaniu do uzyskanych w roku 2018.

Tablica 8. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory ziemniaków

Table 8. Sown area, yields and production of potatoes

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2017=100
Powierzchnia w ha Area in ha	13910	13135	94,4
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	242	205	84,7
Zbiory w t Production in t	336601	269257	80,0

Zbiory ziemniaków w 2019 r. ukształtowały się na poziomie 269,3 tys. t, były niższe o 67,3 tys. t (o 20,0%) od zbiorów uzyskanych rok wcześniej. Niższe zbiory spowodowane były zmniejszeniem powierzchni uprawy oraz gorszym plonowaniem.

2.2.5. Buraki cukrowe

2.2.5. Sugar beets

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2019 r. wyniosła 3,1 tys. ha i była mniejsza o 1,1 tys. ha (o 25,5%) od powierzchni uprawy w 2018 r.

Plony buraków cukrowych w 2018 r. wyniosły 609 dt/ha i były niższe o 6 dt/ha (o 1,0%) od plonów uzyskanych rok wcześniej.

Zbiory buraków cukrowych wyniosły 188,4 tys. t, tj. mniej o 26,3% niż przed rokiem. Na wielkość zbiorów w 2019 r. wpływ miało nieznacznie mniejsze plonowanie oraz zmniejszenie powierzchni upraw.

Tablica 9. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory buraków cukrowych

Table 9. Sown area, yields and production of sugar beets

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2018=100
Powierzchnia w ha Area in ha	4153	3093	74,5
Plony z 1 ha w dt Yields in dt	615	609	99,0
Zbiory w t Production in t	255576	188370	73,7

2.2.6. Uprawy pastewne

2.2.6. Feed plants

Ogólna powierzchnia paszowa (tj. areał trwałych użytków zielonych oraz polowych upraw pastewnych użytkowanych na paszę) w 2019 r. w plonie głównym wyniosła 115,4 tys. ha i w porównaniu z poprzednim rokiem była mniejsza o 2,3 tys. ha, tj. o 2,0%. W ogólnej powierzchni użytków rolnych powierzchnia ta stanowiła 24,7% wobec 25,0% w roku poprzednim.

Tablica 10. Powierzchnia paszowa
Table 10. Area of feed plants

Lata Years	Ogółem w ha Total in ha	Trwałe użytki zielone w ha Permanent grassland in ha	Polowe uprawy pastewne Field feed crops	
			w ha in ha	w % powierzchni zasiewów in % of sown area
Ogółem Total				
2018	117682	98136	19546	6,3
2019	115355	99581	15774	5,0
2018=100	98,0	101,5	80,7	.
w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
2018	116532	97395	19137	6,2
2019	114595	99035	15560	5,0
2018=100	98,3	101,7	81,3	.

W 2019 r. powierzchnia **polowych upraw pastewnych użytkowanych na paszę** (tj. powierzchnia zasiewów motylkowych: strączkowych pastewnych i motylkowych drobnonasiennych z innymi pastewnymi i trawami, okopowych pastewnych i kukurydzy na zielonkę) wyniosła 15,8 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 3,8 tys. t, tj. o 19,3%.

Produkcję pasz uzyskuje się również z powierzchni dodatkowej, tj. **wsiewek i poplonów**. W 2019 r. powierzchnia wsiewek i poplonów z przeznaczeniem na paszę wyniosła 3,3 tys. ha.

Powierzchnia uprawy **roślin okopowych pastewnych** wyniosła 0,2 tys. ha i była mniejsza o 56,3% niż w 2018 r. Plony osiągnęły poziom 488 dt/ha i były wyższe o 50 dt/ha (o 11,4%) niż przed rokiem. Produkcja ukształtowała się na poziomie 9,0 tys. t, tj. o 51,3% mniej niż w roku 2018.

Areał **strączkowych pastewnych na zielonkę** wyniósł 1,1 tys. ha i był o 30,4% mniejszy w stosunku do roku poprzedniego. Plony wyniosły 164 dt/ha i były niższe o 7,3% od uzyskanych w 2018 r. Zbiory zielonej masy strączkowych pastewnych w wysokości 18,5 tys. t były o 35,6% niższe niż przed rokiem.

Zielonkę z roślin motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw polowych zebrano łącznie z powierzchni 7,0 tys. ha, tj. o 27,1% mniejszej od uzyskanej w 2018 r. Zbiory wyniosły 135,7 tys. t i były o 30,3% mniejsze niż rok wcześniej.

Powierzchnia **kukurydzy na zielonkę** w 2019 r. wyniosła 7,2 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 8,6%. Plony zielonej masy kukurydzy wyniosły 421 dt/ha i były o 17,3% niższe niż przed rokiem. Zbiory kukurydzy na zielonkę osiągnęły 304,4 tys. t, tj. o 24,4% mniej niż w roku 2018.

Wielkość uzyskanych zbiorów z trwałych użytków zielonych i upraw pastewnych, poza produkcją zbóż i ziemniaków, w znacznym stopniu decyduje o sytuacji paszowej oraz warunkuje wielkość i kierunki produkcji zwierzęcej.

Powierzchnia **trwałych użytków zielonych**, tj. łąk i pastwisk trwałych w 2019 r. wyniosła 99,6 tys. ha i była o 1,4 tys. ha, czyli o 1,5% większa niż w 2018 r. Produkcja siana z trwałych użytków zielonych wyniosła 371,9 tys. t i była o 34,0% mniejsza niż rok wcześniej.

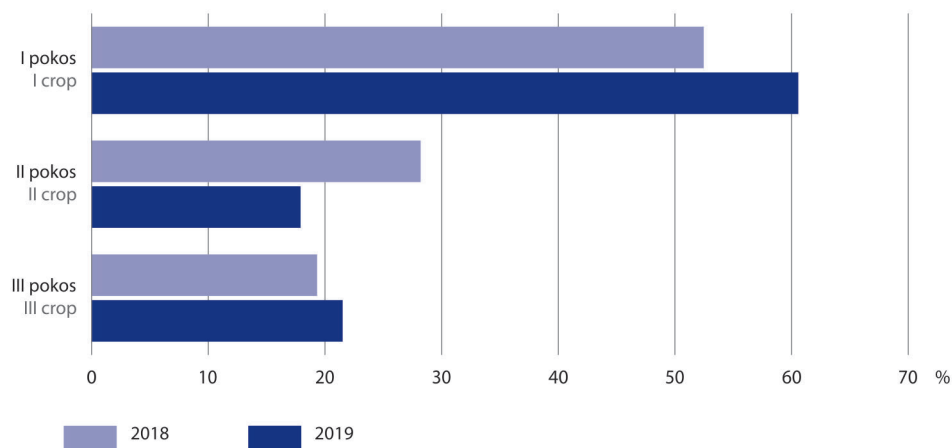
Tablica 11. Powierzchnia i zbiory roślin pastewnych na paszę
Table 11. Area and production of feed plants

Wyszczególnienie Specification	2018		2019		2018=100	
	powierzchnia w ha area in ha	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	powierzchnia w ha area in ha	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	powierzchnia w ha area in ha	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes
Okopowe pastewne Feed root plants	423	18,5	185	9,0	43,7	48,7
Strączkowe pastewne na zielonkę Feed pulses for green forage	1617	28,7	1125	18,5	69,6	64,4
Motylkowe drobnonasienne ^a Legumes for fodder ^a	9595	194,7	6990	135,7	72,9	69,7
Kukurydza na zielonkę Maize for green forage	7911	402,8	7231	304,4	91,4	75,6
Trwałe użytki zielone ^b Permanent grassland ^b	98136	563,3	99581	371,9	101,5	66,0
Łąki trwałe ^b Permanent meadows ^b	93993	550,7	95152	359,7	101,2	65,3
Pastwiska trwałe ^b Permanent pastures ^b	4143	12,6	4429	12,2	106,9	96,8
Poplony i wsiewki Aftercrop and undersown	3031	46,7	3259	46,2	107,5	98,8

a Łącznie z trawami i innymi pastewnymi. b W przeliczeniu na siano.
a Including grasses and other feed. b Converting into hay.

Areal **łąk trwałych** w 2019 r. zajmował 95,2 tys. ha i zwiększył się o 1,2 tys. ha (o 1,2%) w stosunku do roku poprzedniego. Szacuje się, że powierzchnia łąk trwałych niewykorzystanych gospodarczo (czyli nieeksploatowanych, a także skoszonych, lecz niezebranych) w I pokosie wyniosła 15,2 tys. ha, tj. 16,0% ogólnej powierzchni łąk trwałych, w II pokosie – 32,4 tys. ha, tj. 34,0%, a w III pokosie – 41,0 tys. ha, tj. 43,1%.

Wykres 9. Udział zbiorów z poszczególnych pokosów w ogólnej produkcji siana z łąk trwałych
Chart 9. Share of production of individual crops in total production of hay for permanent meadows

Średni plon trzech pokosów z łąk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniósł 37,8 dt/ha i w porównaniu z 2018 r. był niższy o 20,8 dt/ha, tj. o 35,5%. W pierwszym pokosie z łąk trwałych uzyskano średni plon wynoszący 22,9 dt/ha, tj. o 7,8 dt/ha, tj. o 25,4% mniej niż w roku poprzednim, w drugim pokosie – 6,8 dt/ha, tj. o 9,7 dt/ha (o 58,8%) mniej niż przed rokiem. Plon trzeciego pokosu wyniósł 8,1 dt/ha i był o 3,2 dt/ha (o 28,3%) niższy niż w 2018 r.

Tablica 12. Powierzchnia, plony i zbiory z łąk trwałych według pokosów
Table 12. Area, yields and production of permanent meadows by crops

Wyszczególnienie Specification a- 2018 b- 2019 c- 2018=100	Po- wierz- nia w ha Area in ha	Plony z 1 ha w dt Yields per 1 ha in dt				Zbiory w tys. ton Production in 1000 tonnes				
		ogółem total	I pokos I crop	II pokos II crop	III pokos III crop	ogółem total	I pokos I crop	II pokos II crop	III pokos III crop	
		w przeliczeniu na siano converting into hay								
Rolnictwo ogółem Total agri- culture	a	93993	58,6	30,7	16,5	11,3	550,7	289,0	155,3	106,4
	b	95152	37,8	22,9	6,8	8,1	359,7	217,9	64,5	77,4
	c	101,3	64,5	74,6	41,2	71,7	65,3	75,4	41,5	72,7

Produkcja siana z łąk trwałych łącznie w 2019 r. wyniosła 359,7 tys. t i była o 34,7% niższa od produkcji sprzed roku.

Powierzchnia **pastwisk trwałych** wyniosła 4,4 tys. ha i była większa o 0,3 tys. ha (o 6,9%) niż w 2018 r.

Plony z pastwisk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniosły 27,4 dt/ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyły się o 2,9 dt/ha, tj. o 9,6%.

Zbiory z pastwisk trwałych (w przeliczeniu na siano) wyniosły 12,2 tys. t i były o 3,2% mniejsze od uzyskanych w 2018 r.

2.3. Produkcja upraw ogrodnich

2.3. Horticultural crops output

2.3.1. Warzywa gruntowe

2.3.1. Ground vegetables

W 2019 r. powierzchnia uprawy warzyw gruntowych wyniosła 12,5 tys. ha i zwiększyła się o 0,1 tys. ha, tj. o 0,4% w porównaniu z 2018 r. Zanotowano wzrost powierzchni uprawy cebuli gruntowej oraz ogórków gruntowych.

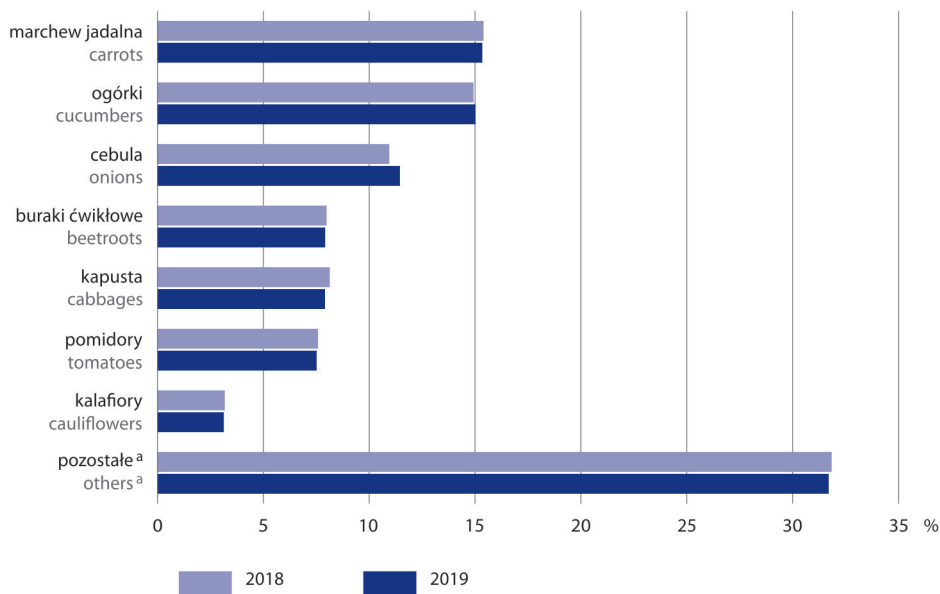
Wykres 10. Struktura powierzchni uprawy warzyw gruntowych

Stan w czerwcu

Chart 10.

Structure of crop area of ground vegetables

As of June

^a Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.
^a Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

W 2019 r. plony większości gatunków warzyw gruntowych (oprócz warzyw pozostałych) były niższe od uzyskanych w roku poprzednim.

Łączne zbiory warzyw gruntowych w 2019 r. w wysokości 263,9 tys. t były o 23,2 tys. t (o 8,1%) niższe od zbiorów uzyskanych w roku wcześniejszym. Spadek produkcji był przeważnie wynikiem niższego plonowania warzyw.

Kapustę gruntową uprawiano w 2019 r. na powierzchni 1,0 tys. ha. Produkcja kapusty gruntowej wyniosła 37,7 tys. t, tj. o 6,8% mniej od zbiorów w 2018 r. Zmniejszenie zbiorów kapusty gruntowej spowodowane było niższym plonowaniem tego gatunku (o 4,5%), przy spadku powierzchni zasiewów (o 2,4%).

Zbiory **kalafiorów gruntowych** na poziomie 6,8 tys. t były o 13,0% niższe w porównaniu ze zbiorami z 2018 r. Spadek produkcji kalafiorów gruntowych spowodowany był również przez niższe plonowanie (o 12,1%), przy zmniejszeniu areálu uprawy tego gatunku (o 1,0%).

Areál uprawy **cebuli gruntowej** w 2019 r. był o 5,0% większy od poziomu roku poprzedniego i wyniósł 1,4 tys. ha. Zbiory cebuli gruntowej wyniosły 25,2 tys. t i były o 6,7% niższe od uzyskanych w 2018 r. Niższe były również jej plony (o 11,1%).

Tablica 13. Plony i zbiory warzyw gruntowych
Table 13. Yields and production of ground vegetables

Wyszczególnienie Specification	2018		2019		2018=100	
	plony z 1 ha w dt yields per 1 ha in dt	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	plony z 1 ha w dt yields per 1 ha in dt	zbiory w tys. ton production in 1000 tonnes	plony yields	zbiory production
Kapusta Cabbages	400	40,5	382	37,7	95,5	93,2
Kalafiory Cauliflowers	199	7,9	175	6,8	87,9	87,0
Cebula Onions	198	27,0	176	25,2	88,9	93,3
Marchew jadalna Carrots	385	73,8	312	59,8	81,0	81,1
Buraki ćwikłowe Beetroots	323	32,1	285	28,2	88,2	88,0
Ogórki Cucumbers	171	31,7	162	30,4	94,7	95,8
Pomidory Tomatoes	221	20,8	218	20,5	98,6	98,2
Pozostałe warzywa ^a Others ^a	135	53,3	140	55,3	103,7	103,6

a Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.
a Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

W omawianym roku zanotowano nieznaczny wzrost zainteresowania uprawą **ogórków gruntowych**. Powierzchnia uprawy w stosunku do roku 2018 zwiększyła się o 1,1%, a plonowanie było mniejsze o 5,3%. Łącznie w 2019 r. zebrano 30,4 tys. t ogórków gruntowych, czyli o 1,3 tys. t mniej niż przed rokiem.

W 2019 r. zbiory **pomidorów gruntowych** wyniosły 20,5 tys. t i były o 1,8% mniejsze niż w roku poprzednim.

O niższym poziomie produkcji zadecydował spadek wydajności z 1 ha (o 1,4%), przy spadku areału ich uprawy (o 0,4%).

Zbiory **pozostałych warzyw gruntowych** (pietruszki, porów, selerów, rzodkiewki, sałaty, rabarbaru itp.) w omawianym roku oszacowano na 55,3 tys. t, czyli o 1,9 tys. t, tj. o 3,6% więcej niż rok wcześniej. Wzrost produkcji wynikał ze wzrostu plonowania o 3,7%, przy podobnej powierzchni uprawy.

2.3.2. Sadownictwo

2.3.2. Fruit farming

Produkcja **owoców z drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych** znajdujących się w sadach w 2019 r. wyniosła 525,1 tys. t i była niższa o 191,8 tys. t (o 26,8%) od wielkości produkcji uzyskanej rok wcześniej.

2.3.2.1. Owoce z drzew

2.3.2.1. Tree fruit

Powierzchnia uprawy **drzew owocowych** w 2019 r. wyniosła 33,6 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się, tj. o 4,2%. Odnotowano zwiększenie powierzchni uprawy dla prawie wszystkich drzew owocowych oprócz grusz.

Zbiory owoców z drzew w 2019 r. ogółem wyniosły 500,7 tys. t, tj. o 27,2% mniej niż w roku poprzednim.

O spadku produkcji owoców z drzew zdecydowały niższe zbiory wszystkich ich gatunków.

Wykres 11. **Struktura zbiorów owoców z drzew owocowych w sadach**
Chart 11. Structure of production of fruit trees in orchards

a Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie itp.
a Peaches, apricots, walnuts etc.

Zbiory **jabłek** w 2019 r. wyniosły 452,7 tys. t i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyły się o 187,4 tys. t (o 26,8%). Na niższą ich produkcję wpłynęło znaczne zmniejszenie plonowania (o 30,9%) pomimo większej powierzchni uprawy jabłoni (o 5,9%).

Zbiory **gruszek** ukształtowały się na poziomie 2,6 tys. t, tj. o 24,2% niższym niż w roku ubiegłym. Spowodowane to było zmniejszeniem wydajności uprawy tego gatunku w porównaniu do poprzedniego roku. Plonowanie gruszek było o 23,8% mniejsze niż w 2018 r. W tym samym okresie powierzchnia uprawy tych drzew zmniejszyła się o 0,4%.

Zbiory **śliwek** w 2019 r. wyniosły 12,2 tys. t i były o 42,3% mniejsze od uzyskanych w 2018 r. Spadek produkcji śliwek spowodowany był zmniejszeniem plonowania uprawy o 42,5%, przy wzroście areału uprawy o 0,3%.

Zbiory **wiśni** w 2019 r. wyniosły 24,0 tys. t i były 29,9% niższe od produkcji z 2018 r. Decydujący wpływ na zmniejszenie produkcji tego gatunku miała mniejsza wydajność o 30,0%, przy nieznacznie zwiększonej powierzchni – o 0,2%.

Zbiory **czereśni** w 2019 r. były o 26,1% niższe od uzyskanych w poprzednim roku i wyniosły 4,2 tys. t. Było to wynikiem spadku plonowania o 26,1%, przy zwiększonej powierzchni uprawy o 0,7%.

Łączna produkcja **pozostałych owoców z drzew** (brzoskwiń, moreli i orzechów włoskich) była o 7,9% niższa od notowanej w 2018 r. i wyniosła 4,9 tys. t. Było to efektem zmniejszenia plonowania o 10,4%, przy zwiększeniu powierzchni uprawy tych gatunków o 3,0%.

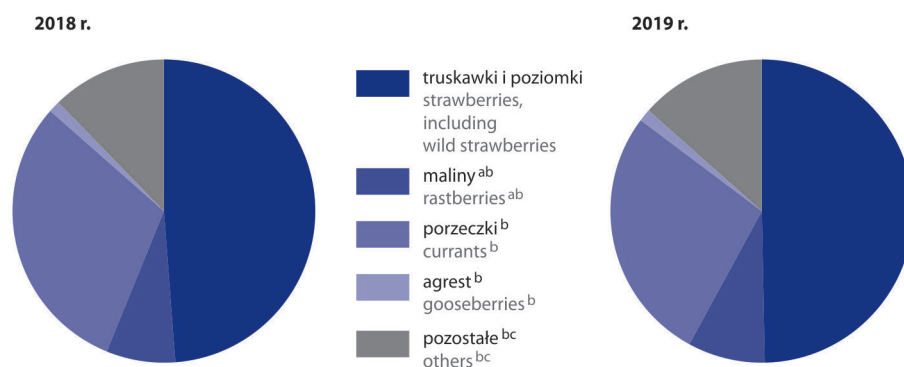
2.3.2.2. Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

2.3.2.2. Fruit from fruit bushes and berry plantations

Powierzchnia uprawy **krzewów owocowych i plantacji jagodowych** w 2019 r. wyniosła 8,9 tys. ha i zwiększyła się w porównaniu z poprzednim rokiem o 1,9%. W badanym okresie odnotowano większą powierzchnię uprawy dla większości analizowanych krzewów owocowych i plantacji jagodowych (za wyjątkiem porzeczek i agrestu).

Łączne zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w 2019 r. wyniosły 24,4 tys. t, tj. o 15,4% mniej od zbiorów roku poprzedniego. Do spadku produkcji przyczyniły się niższe zbiory wszystkich analizowanych gatunków krzewów owocowych i plantacji jagodowych.

Wykres 12. **Struktura zbiorów owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych**
Chart 12. Structure of production of fruit from fruit bushes and berry plantations

a łącznie z jeżyną bezkolcową. b W sadach. c Aronia, borówka wysoka, leszczyna, winorośl i inne.
a Including thornless blackberry. b In orchards. c Chokeberry, northern highbush blueberry, vine, filbert and others.

Plonowanie wszystkich gatunków krzewów owocowych i plantacji jagodowych było niższe niż w roku 2018. Powierzchnia uprawy **truskawek i poziomek gruntowych** w 2019 r. wyniosła 4,6 tys. ha i była o 3,0% większa niż przed rokiem. Plonowanie truskawek i poziomek gruntowych oszacowano na 26,1 dt/ha, tj. o 16,3% mniej niż w roku 2018. Łącznie zbiory były o 13,8% mniejsze od uzyskanych w roku poprzednim i wyniosły 12,1 tys. t.

W 2019 r. zbiory **malin** w województwie świętokrzyskim osiągnęły 2,0 tys. t i zmniejszyły się o 5,3% w stosunku do zanotowanych przed rokiem. Spadek produkcji był wynikiem zmniejszenia wydajności z 1 ha plantacji o 5,8%, przy zwiększeniu areалу uprawy o 0,5%.

W omawianym roku zbiory **porzeczki** oszacowano na 6,7 tys. t, tj. o 23,9% mniej niż rok wcześniej. Na spadek produkcji przyczyniło się zmniejszenie plonowania o 23,1%, przy zmniejszonej powierzchni uprawy o 1,2%.

Ogólna produkcja **agrestu** wyniosła 0,3 tys. t i zmniejszyła się o 9,9% w stosunku do zbiorów sprzed roku. Na spadek produkcji agrestu wpływ miało zmniejszenie wydajności z 1 ha o 9,9%, przy takiej samej powierzchni.

Łączne zbiory **aronii, borówki wysokiej, leszczyny, winorośli i pozostałych jagodowych** w omawianym roku osiągnęły 3,3 tys. t i zmniejszyły się o 0,3 tys. t (o 7,3%) w stosunku do zanotowanych w 2018 r. Niższa produkcja była wynikiem zmniejszenia o 11,1% plonowania, przy większym o 4,2% areale uprawy.

Rozdział III

Chapter III

Produkcja zwierzęca

Animal output

3.1. Bydło

3.1. Cattle

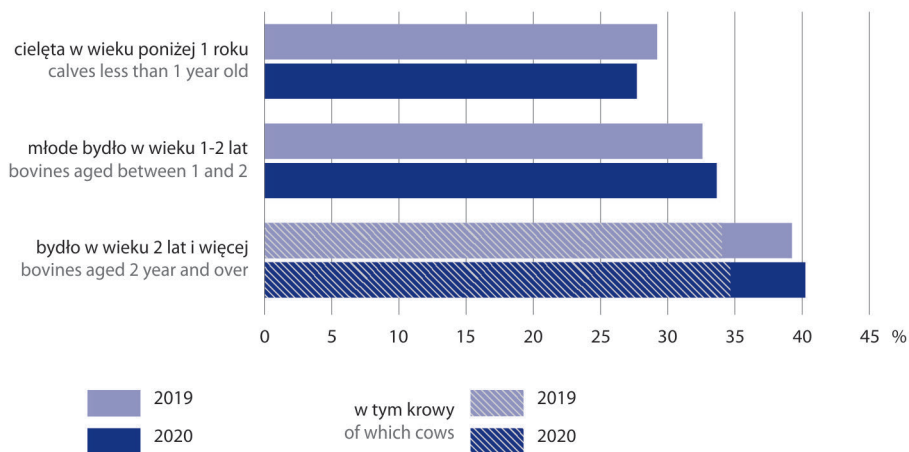
W grudniu 2020 r. **pogłowie bydła** wyniosło 154,9 tys. sztuk i w porównaniu z grudniem 2019 r. liczebność stada zmniejszyła się o 3,4 tys. sztuk, tj. o 2,1 %, a w porównaniu z czerwcem 2020 r. była mniejsza o 1,0 tys. sztuk, tj. o 0,6%.

Pogłowie krów w porównaniu z grudniem 2019 r. zmalało o 1,0 tys. sztuk, tj. o 1,9% do poziomu 52,5 tys. sztuk, a w stosunku do stanu z czerwca 2020 r. zmniejszyło się o 0,7 tys. sztuk, tj. o 1,3%.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła w grudniu 2020 r. 31,4 sztuk w tym krów – 10,6 sztuk wobec 33,9 sztuk bydła i 11,5 sztuk krów rok wcześniej.

Wykres 13. Struktura pogłowia bydła

Stan w grudniu
Structure of cattle stocks
As of December

W strukturze stada bydła ogółem udział poszczególnych grup wiekowo-użytkowych w grudniu 2020 r. wyniósł:

- cielęta w wieku poniżej 1 roku – 30,9%,
- młode bydło w wieku 1-2 lat – 30,5%,
- bydło w wieku 2 lat i więcej – 38,6%,
  - w tym krowy – 33,9%.

Tablica 14. Pogłowie bydła według struktury stada oraz zmiany sezonowe według stanu w grudniu 2020 r.
Table 14. Cattle stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w sztukach Total in heads	Struktura Structure	XII 2019 = 100	VI 2020 = 100
Bydło Cattle	154912	100,0	97,9	99,4
Krowy Cows	52518	34,9	98,1	98,7
Bydło pozostałe Other cattle	102394	66,1	97,7	99,7

W skali roku w strukturze pogłowia bydła zmniejszył się udział młodego bydła w wieku 1-2 lat (o 2,4 p.proc.). Wzrósł natomiast udział cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 1,6 p.proc.), bydła w wieku 2 lat i więcej (o 0,8 p.proc.) oraz krów (o 0,1 p.proc.).

3.2. Trzoda chlewna

3.2. Pigs

Na początku grudnia 2020 r. pogłowie trzody chlewnej wyniosło 192,5 tys. sztuk i było niższe o 4,4 tys. sztuk, tj. o 2,2% od stanu odnotowanego w grudniu 2019 r., a w porównaniu z liczebnością stada w czerwcu 2020 r. obniżyło się o 3,3 tys. sztuk, tj. o 1,7%.

Stado loch na chów zwiększyło się w porównaniu z grudniem 2019 r. o 1,9 tys. sztuk, tj. o 9,4% do 21,9 tys. sztuk, natomiast stado loch prośnych zwiększyło się o 6,0% do poziomu 14,7 tys. sztuk.

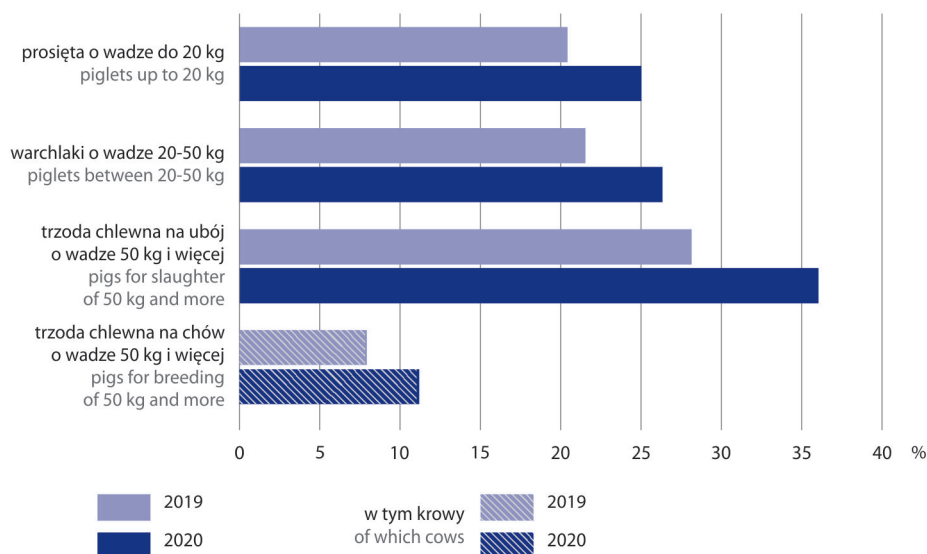
W stosunku do czerwca 2020 r. liczebność loch na chów nie zmieniła się, a loch prośnych zmniejszyła się o 5,1%.

Ogółem udział poszczególnych grup produkcyjno-użytkowych w grudniu 2020 r. wyniósł:

- prosięta o wadze do 20 kg – 25,6%,
- warchlaki o wadze od 20 kg do 50 kg – 25,2%,
- trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na ubój – 37,8%,
- trzoda chlewna o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów – 11,5%,
  - w tym lochy na chów razem – 11,4%,
    - tym lochy prośne – 7,7%.

Wykres 14. Struktura pogłowia trzody chlewnej

Stan w grudniu
Structure of pig stocks
As of December

W porównaniu ze strukturą pogłowia trzody, rejestrowaną w grudniu 2019 r., zmniejszył się udział warchlaków o wadze od 20 kg do 50 kg (o 5,6 p.proc.). Zwiększył się natomiast udział trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na ubój (o 2,7 p.proc.), prosiąt o wadze do 20 kg (o 1,8 p.proc.) oraz trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na chów, w tym loch (w obydwu przypadkach o 1,2 p.proc.).

Tablica 15. Pogłowie trzody chlewnej według struktury stada oraz zmiany sezonowe według stanu w grudniu 2020 r.

Table 15. Pig stocks according to the herd structure and seasonal changes as of December 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w sztukach Total in heads	Struktura Structure	XII 2019 = 100	VI 2020 = 100
Trzoda chlewna Pigs	192502	100,0	97,8	98,3
Lochy na chów Sows for breeding	21916	11,4	109,4	100,0
Trzoda chlewna pozostała Other pigs	170586	88,6	96,5	98,1

Na początku grudnia 2020 r. obsada trzody chlewnej ogółem, w tym loch na chów na 100 ha użytków rolnych wyniosła odpowiednio: 39,0 sztuk i 4,4 sztuk wobec 42,2 i 4,3 sztuk rok wcześniej.

3.3. Owce

3.3. Sheep

Pogłowie owiec w grudniu 2020 r. wyniosło 6,8 tys. sztuk i zwiększyło się w porównaniu ze stanem odnotowanym przed rokiem o 1,5 tys. sztuk (o 27,4%), a w porównaniu z liczebnością stada owiec w czerwcu 2020 r. zwiększyło się (o 1,5%). Pogłowie owiec skoncentrowane było w gospodarstwach indywidualnych, które utrzymywały 95,2% wojewódzkiego pogłowia owiec.

Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1,4 sztuki, wobec 1,1 sztuki przed rokiem.

W strukturze stada owiec ogółem 52,2% stanowiły maciorki wobec 56,7% przed rokiem. W skali roku populacja maciorek zwiększyła się o 17,1%.

3.4. Drób

3.4. Poultry

Pogłowie drobiu w grudniu 2020 r. liczyło 6380,8 tys. sztuk i zwiększyło się w ciągu roku o 115,0 tys. sztuk (o 1,8%), a w porównaniu z czerwcem 2020 r. zmniejszyło się o 252,4 tys. sztuk (o 3,8%). Pogłowie drobiu w województwie świętokrzyskim w większości znajdowało się w gospodarstwach indywidualnych – 98,0%.

W skali roku zanotowano wzrost liczebności populacji drobiu kurzego o 2,8% i indyków o 36,2%, a spadek pogłowia gęsi o 28,7% oraz kaczek i drobiu pozostałego o 17,2%.

Struktura gatunkowa pogłowia drobiu ogółem w grudniu 2020 r. przedstawiała się następująco:

- drób kurzy stanowił 93,0%, w tym nioski – 19,5% (w 2019 r. odsetek ten wyniósł odpowiednio 92,2% i 20,0%),
- gęsi – 0,5% (0,8% w 2019 r.),
- indyki – 1,8% (1,4% w 2019 r.),
- kaczki i drób pozostały – 4,7% (5,7% w 2019 r.).

Średnio w województwie obsada drobiu kurzego na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1202,6 sztuk wobec 1236,4 sztuk w 2019 r.

Rozdział IV

Chapter IV

Skup i ceny produktów rolnych

Procurement and prices of agricultural products

4.1. Produkty roślinne

4.1. Crop products

W 2020 r. w województwie świętokrzyskim skupiono produkty rolne o łącznej wartości 1353,1 mln zł (według cen bieżących, bez podatku VAT), tj. o 12,7% mniej niż w roku poprzednim. Wartość skupionych produktów roślinnych wyniosła 429,0 mln zł i w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się o 13,9%. Gospodarstwa indywidualne uzyskały 419,9 mln zł za sprzedane produkty roślinne.

Tablica 16.
Table 16.

Wartość skupu produktów rolnych
Value of procurement of agricultural products

Wyszczególnienie Specification	2019	2020	
		w tysiącach złotych in thousand PLN	2019=100
Skup produktów rolnych ogółem Procurement of agricultural products	1550722,3	1353072,9	87,3
w tym: of which:			
skup produktów roślinnych procurement crop products	498387,8	428953,3	86,1
skup produktów zwierzęcych procurement animal products	1052334,5	924119,6	87,8

Skup ziarna **zbóż ogółem** (łącznie z ziarnem siewnym i mieszankami zbożowymi) w 2020 r. ukształtował się na poziomie 110,5 tys. t, co oznacza wzrost o 28,2% w odniesieniu do roku poprzedniego. W 2020 r. skupiono 93,5 tys. t ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowi 0,9% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do 2019 r. skup był wyższy o 36,1%. W omawianym okresie wśród zbóż konsumpcyjnych i paszowych, najbardziej wzrósł skup pszenżyta – o 45,1% oraz pszenicy – o 42,8%.

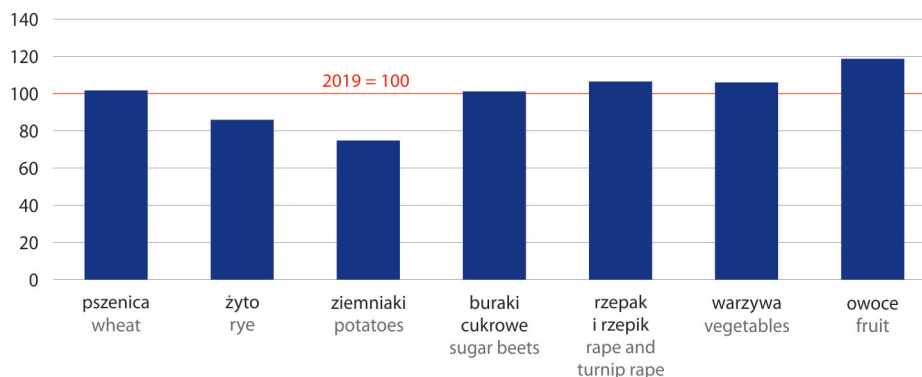
Ceny skupu większości omawianych gatunków zbóż konsumpcyjnych i paszowych były niższe niż w 2019 r. (oprócz cen pszenicy). W przeciągu roku najbardziej spadły ceny żyta oraz owsa i mieszanek zbożowych. Rolnicy za 1 dt żyta w skupie otrzymywali średnio 51,18 zł, a owsa i mieszanek zbożowych 54,79 zł i były to ceny niższe w porównaniu z 2019 r. odpowiednio o 14,1%, i o 14,0%. Ceny skupu 1 dt jęczmienia wyniosły średnio 64,32 zł, a pszenżyta – 61,02 zł i były niższe odpowiednio o 9,0% i o 3,3%. Cena skupu 1 dt pszenicy wyniosła średnio 73,10 zł i była wyższa o 1,7% niż w 2019 r.

Skup **ziemniaków** ogółem w 2020 r. ukształtował się na poziomie 8,3 tys. t i w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost skupu o 1,6%. Przeważająca większość skupu ziemniaków pochodziła od gospodarstw indywidualnych – 98,1%. Udział skupu ziemniaków z województwa świętokrzyskiego w skupie krajowym wyniósł 0,4%.

Średnia roczna cena skupu ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) wyniosła 70,25 zł za 1 dt i była o 22,4% niższa od średniej ceny w 2019 r. Natomiast w kraju za 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) płacono średnio 64,59 zł, tj. o 23,6% mniej niż w roku poprzednim.

Wykres 15. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia roślinnego w 2020 r. 2019=100

Chart 15. Changes of procurement prices of major agricultural products of crops in 2020 2019=100

W 2020 r. skupiono 143,7 tys. t **buraków cukrowych**. Było to o 29,3% mniej niż rok wcześniej. Średnia cena skupu 1 dt buraka cukrowego wyniosła 7,60 zł i była o 1,2% wyższa od ceny skupu z 2019 r.

Rzepak i rzepiku ogółem w 2020 r. skupiono 32,9 tys. t, tj. o 41,5% więcej niż w 2019 r. Udział gospodarstw indywidualnych w skupie rzepaku i rzepiku wyniósł 96,0%. Skup z województwa świętokrzyskiego stanowił 1,7% skupu rzepaku i rzepiku w kraju.

Średnia cena skupu 1 dt rzepaku i rzepiku przemysłowego wzrosła do ceny notowanej rok wcześniej o 6,5% i wyniosła 164,36 zł.

W 2020 r. skupiono 28,3 tys. t **warzyw**, co w porównaniu z wielkością skupu w 2019 r. oznacza zmniejszenie o 11,4%. Skup warzyw z województwa świętokrzyskiego stanowił 1,9% skupu krajowego.

W skali roku spadły średnie ceny większości analizowanych warzyw. W tym czasie zmniejszyły się ceny: kapusty o 30,7% do 1,34 zł/kg, marchwi o 27,0% do 0,39 zł/kg, cebuli o 21,6% do 1,00 zł/kg, brokułów – o 12,7% do 1,88 zł/kg, pomidorów – o 10,2% do 0,75 zł/kg oraz buraków o 5,6% do 0,43 zł/kg. Wyższe niż rok wcześniej były ceny skupu: papryki o 49,9% do 2,83 zł/kg, ogórków o 25,8% do 2,48 zł/kg i kalafiorów o 18,3% do 1,31 zł/kg.

Skup **owoców** wyniósł 250,7 tys. t i w porównaniu z 2019 r. zmniejszył się o 40,8%. Skup owoców z województwa świętokrzyskiego stanowił 10,2% wielkości skupu w kraju.

W 2020 r. wzrosły ceny większości analizowanych owoców. Największy wzrost zanotowano w przypadku porzeczek, czereśni oraz brzoskwiń tj. odpowiednio o 115,8%, 30,5% i o 23,7%. Wyższe niż rok wcześniej były również średnie ceny skupu: jabłek – wzrost o 20,4%, śliwek – o 19,3%, aronii – o 13,9%, malin – o 11,8%, agrestu o 11,0 i gruszek o 10,5%. Niższe niż w 2019 r. były ceny: wiśni – spadek o 36,2%, truskawek – o 15,9%, orzechów włoskich i laskowych – o 15,4% oraz borówki wysokiej – o 8,5%.

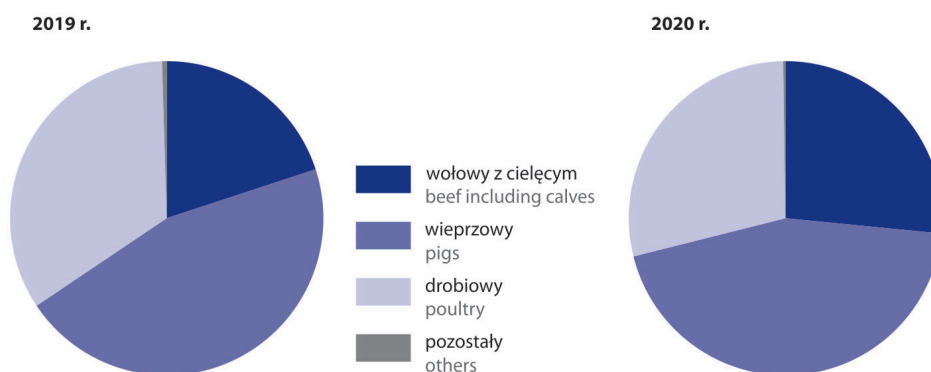
4.2. Produkty pochodzenia zwierzęcego

4.2. Animal products

W 2020 r. wartość skupu produktów zwierzęcych wyniosła 924,1 mln zł i w porównaniu z 2019 r. zmniejszyła się o 12,8%. Skup **żywca rzeźnego** (bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób) w wadze żywej w 2020 r. wyniósł ogółem 139,0 tys. t i był mniejszy o 20,7 tys. t (spadek o 13,0 od ilości skupionego żywca rzeźnego w 2019 r.

Żywca wołowego skupiono 36,6 tys. t, a cielęcego 0,2 tys. t, tj. odpowiednio o 16,0% więcej i o 14,1% mniej niż rok wcześniej. Średnie ceny były niższe - bydła o 1,4%, a cieląt rzeźnych o 2,6% niż w 2019 r. Za 1 kg żywca wołowego w skupie płacono średnio 6,38 zł, a żywca cielęcego – 10,14 zł.

Wykres 16. **Struktura skupu żywca rzeźnego**
Chart 16. Structure of procurement of animals for slaughter

Skup **żywca wieprzowego** w 2020 r. wyniósł 61,9 tys. t i był niższy od wielkości skupu uzyskanego w 2019 r. (spadek o 15,1%). Średnia cena za 1 kg żywca wieprzowego osiągnęła poziom 5,01 zł za 1 kg i w porównaniu do średniej ceny z roku 2019 spadła o 6,6%.

W 2020 r. skupiono 39,9 tys. t **żywca drobiowego**, co oznacza spadek o 26,4% w stosunku do roku poprzedniego, z tego 35,3 tys. t stanowiły kurczaki.

Średnia cena drobiu ukształtowała się na poziomie 3,34 zł/kg i była niższa o 10,7% od notowanej rok wcześniej. W skali roku spadły średnie ceny kur o 37,9% - do 1,42 zł/kg, indyków o 20,6% - do 4,49 zł/kg, gęsi o 10,8% - do 7,27 zł/kg i kurczaków o 10,3% - do 3,18 zł/kg. W tym samym okresie wzrosły ceny kaczek o 1,9% - do 4,31 zł/kg.

Wykres 17. Zmiany cen skupu ważniejszych produktów rolnych pochodzenia zwierzęcego w 2020 r. 2019=100

Chart 17. Changes of procurement prices of major agricultural products of animal in 2020 2019=100

Skup **mleka krowiego** w 2020 r. wyniósł 177,5 mln l i był o 1,4% mniejszy w porównaniu z wielkością skupu w 2019 r. Skup mleka z województwa świętokrzyskiego stanowił 1,5% skupu mleka w kraju.

Średnia cena skupu 1 litra mleka wyniosła 1,30 zł i w odniesieniu do 2019 r. zwiększyła się o 2,4%.

4.3. Ceny targowiskowe

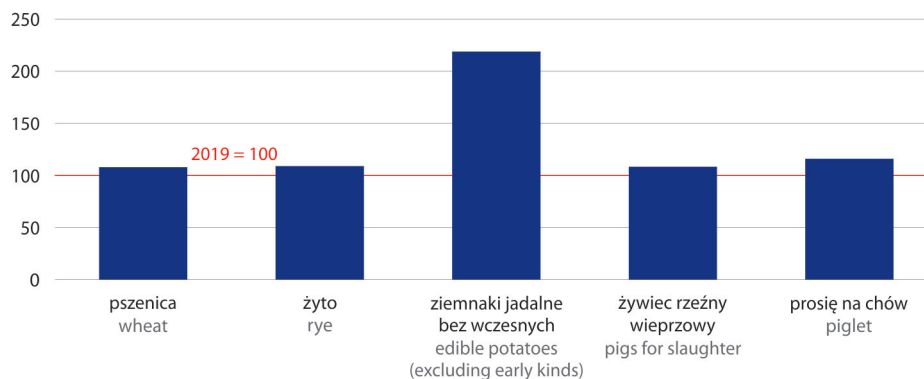
4.3. Marketplace prices

Przeciętne ceny wszystkich omawianych zbóż uzyskane w 2019 r. przez rolników na targowiskach były wyższe od notowanych w 2018 r. Za 1 dt pszenicy średnio płacono na targowiskach 83,35 zł, tj. o 8,0% więcej niż przed rokiem. W obrocie targowiskowym cena żyta wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 9,0% osiągając poziom 66,37 zł. W odniesieniu do 2018 r. zwiększyły się również ceny jęczmienia (o 8,4%), owsa (o 7,2%) i pszenżyta (o 6,6%).

Targowiskowa cena 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) wyniosła 164,38 zł i była o 118,9% wyższa niż w 2018 r.

Wykres 18. Zmiany cen targowiskowych ważniejszych produktów rolnych w 2019 r. 2018=100

Chart 18. Changes of marketplace prices of major agricultural products in 2019. 2018=100

W obrocie targowiskowym w 2019 r., ceny **trzody chlewnej** były wyższe niż notowane rok wcześniej. Za 1 kg żywca wieprzowego płacono średnio 6,19 zł, co oznacza wzrost o 8,4%.

Za **prosię na chów** w 2019 r. płacono na targowiskach średnio 214,89 zł, tj. o 16,1% więcej niż w 2018 r.

Za **krowę dojną** płacono średnio 3172,50 zł, tj. o 0,3% więcej niż przed rokiem. Cena **jałówki 1-roczej** na targowiskach wyniosła średnio 2422,50 zł i była o 2,2% wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim.

Za **konia roboczego** płacono średnio 4041,67 zł, tj. o 0,6% więcej niż przed rokiem. Cena **jaja kurzego** na targowiskach wyniosła 0,75 zł i była o 3,8% niższa niż w roku poprzednim.

Uwagi metodologiczne

Źródła, zakres danych

1. Publikacja zawiera podstawowe dane o użytkowaniu gruntów, zużyciu nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych, o produkcji głównych ziemiopłodów rolnych, upraw pastewnych, warzyw i owoców, o pogłowie zwierząt gospodarskich, o skupie i cenach produktów rolnych.
2. Dane zawarte w niniejszej publikacji opracowano na podstawie:
  - uogólnionych wyników czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych osób fizycznych oraz na podstawie pełnego badania gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej; badanie zostało przeprowadzone w czerwcu i lipcu 2019 r. według stanu na dzień 1 czerwca 2019 r. (dzień referencyjny) i obejmowało zmienne m.in. z zakresu użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów, a także zużycia nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2018/19,
  - uogólnionych wyników stałych reprezentacyjnych badań pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach indywidualnych,
  - wyników badania z zakresu użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów oraz pogłowia zwierząt gospodarskich w gospodarstwach państwowych, spółdzielczych i spółkach z udziałem mienia publicznego i prywatnego,
  - wyników badania o skupie produktów rolnych,
  - szacunków i ocen prowadzonych przez rzeczoznawców szczebla terenowego dla danych nieobjętych sprawozdawczością,
  - wyników miesięcznych notowań cen uzyskiwanych przez rolników na targowiskach wybranych produktów rolnych prowadzonych przez sieć stałych ankietów GUS.

Badaniu pogłowia zwierząt gospodarskich podlegały zwierzęta gospodarskie znajdujące się w czasie badania w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Spisywano wszystkie zwierzęta, tj. stanowiące własność użytkownika gospodarstwa lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie (przyjęte na wychów, opas itp.) niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.
3. Wyniki czerwcowego reprezentacyjnego badania gospodarstw rolnych opracowane zostały według siedziby użytkownika gospodarstwa, tj. dla gospodarstw indywidualnych – według miejsca siedziby (zamieszkania) użytkownika, a dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej – według miejsca siedziby przedsiębiorstwa (gospodarstwa).

Do przeliczeń wyników produkcji na jednostkę powierzchni przyjęto użytki rolne rozliczane według siedziby użytkownika gospodarstwa – stan w czerwcu.
4. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2018/19 dotyczy okresu od 1 VII 2018 r. do 30 VI 2019 r.).
5. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”, a w ujęciu odsetkowym od „100%”. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.

Objaśnienia podstawowych pojęć

1. **Gospodarstwo rolne** – jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadząca działalność rolniczą.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich tj.: bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele) i pszczół, a także działalność polegająca na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych (UR) lub o powierzchni poniżej 1 ha UR (w tym bez użytków rolnych), które spełnia co najmniej jeden z niżej wymienionych progów:

- 0,5 ha plantacji drzew owocowych,
- 0,5 ha plantacji krzewów owocowych,
- 0,3 ha szkółek sadowniczych i ozdobnych,
- 0,5 ha warzyw gruntowych,
- 0,5 ha truskawek gruntowych,
- 0,1 ha warzyw pod osłonami,
- 0,1 ha truskawek pod osłonami,
- 0,1 ha kwiatów i roślin ozdobnych pod osłonami,
- 0,5 ha chmielu,
- 0,1 ha tytoniu,
- 25 m² grzybów jadalnych,
- 10 szt. bydła ogółem,
- 5 szt. krów ogółem,
- 50 szt. świń (trzody chlewnej) ogółem,
- 10 szt. loch,
- 20 szt. owiec ogółem,
- 20 szt. kóz ogółem,
- 100 szt. drobiu ogółem,
- 5 szt. koni ogółem,
- 50 szt. samic królików,
- 5 szt. samic pozostałych zwierząt futerkowych,
- 10 szt pozostałych zwierząt utrzymywanych dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, daniele),
- 20 pni pszczelich

lub niezależnie od ww. progów jest gospodarstwem ekologicznym.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 do sekcji A, dział 01, grupy:

- 01.1 – uprawy rolne inne niż wieloletnie,
- 01.2 – uprawy roślin wieloletnich,
- 01.3 – rozmnażanie roślin,
- 01.4 – chów i hodowla zwierząt,
- 01.5 – działalność mieszana,
- 01.6, klasa 01.61 – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślin (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia użytków rolnych wynosi 1 ha i więcej lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich.

Podstawowe **grupowania gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych** – dokonano w oparciu o przedziały domknięte lewostronnie, np. do przedziału 5-10 ha zaliczono gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5,00 ha do 9,99 ha (z wyjątkiem przedziału 1-5 ha, do którego zaliczono gospodarstwa o powierzchni 1,01 ha do 4,99 ha).

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, faktycznie użytkującą gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

2. **Powierzchnia gruntów ogółem** oznacza łączną powierzchnię użytków rolnych, lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów niezależnie od tytułu władania – własnych, dzierżawionych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowanych z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel, itp.), wspólnych w części przypadających użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych.
3. **Użytki rolne ogółem** to powierzchnia:
  - użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej (użytki rolne utrzymywane zgodnie z normami, spełniające wymogi Ustawy z 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego Dz. U. z 2015 r., poz. 1551, z późniejszymi zmianami) na którą składają się:
    - zasiewy,
    - łąki trwałe,
    - pastwiska trwałe,
    - uprawy trwałe, w tym sady,
    - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
    - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny);
  - użytków rolnych pozostałych (użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej).

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (z wyłączeniem upraw trwałych i w ogrodach przydomowych).

Powierzchnia łąk trwałych to grunty pokryte trawami (5 lat lub więcej), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, ale zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Powierzchnia pastwisk trwałych to grunty pokryte trawami (5 lat lub więcej), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów pro-

dukcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to łączna powierzchnia sadów, szkótek drzew i krzewów owocowych, szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, wikliny, innych gruntowych upraw, w tym tarniny, derenia i choinek bożonarodzeniowych, a także upraw trwałych pod osłonami.

Powierzchnia sadów to plantacje drzew, krzewów owocowych i upraw jagodowych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z plantacjami leszczyny, malin, winorośli) rosnące w zwartym nasadzeniu, a także szkółki drzew i krzewów owocowych. Do sadów nie zalicza się powierzchni upraw truskawek i poziomek.

Powierzchnia ogrodów przydomowych to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa. Obejmuje powierzchnię upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie w gospodarstwie domowym użytkownika gospodarstwa rolnego. Sporadycznie nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane. Ogród przydomowy może obejmować zarówno uprawy rolne i ogrodnicze jednoroczne, jak i uprawy wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe rosnące poza plantacjami. Do ogrodów przydomowych nie należy zaliczać powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonych na rekreację.

Powierzchnia gruntów ugorowanych to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymywane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska. Zaliczamy tu grunty zarówno uprawione, jak i nieuprawione do płatności obszarowych, a także powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

4. **Powierzchnia lasów i gruntów leśnych** to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (niezalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną, a także powierzchnia plantacji o krótkiej rotacji – niezależnie od rodzaju gruntów na jakich zostały założone. Uwzględnia się tu powierzchnię szkótek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe).
5. **Powierzchnia pozostałych gruntów** to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.
6. **Nawozy** są to produkty dostarczające roślinom składników pokarmowych i poprawiające żyzność gleb. **Nawozy mineralne** uzyskiwane są w drodze procesów chemicznych lub przerobu surowców mineralnych, w tym nawozy wapniowe i wapniowo-magnezowe.

Dane o zużyciu nawozów mineralnych, w przeliczeniu na czysty składnik ujęto w podziale na nawozy: azotowe (N), fosforowe (P_2O_5), potasowe (K_2O).

Czysty składnik jest to zawartość czystego składnika wyrażona w kg: N – azotu, P_2O_5 – fosforu, K_2O – potasu.

7. Dane o **powierzchni zasiewów** dotyczą powierzchni upraw poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie głównym.

8. W szacunkach obowiązuje zasada obliczania plonów przeciętnych, jako średnich ważonych, gdzie wagą jest powierzchnia danej uprawy. Uwzględnione są przy tym powierzchnie, z których uzyskano zarówno wysokie, jak i niskie plony oraz powierzchnie, z których plonów nie zebrano (zostały zniszczone w wyniku gradobicia, powodzi itp.).

W rolnictwie pod pojęciem „plon” przyjmuje się ilość jednostek wagowych (dt) danego ziemiopłodu (tzw. plon netto) zebranych z jednostki powierzchni (1 ha).

W ogrodnictwie pod pojęciem „plon” przyjmuje się – dla warzyw, owoców z drzew i krzewów owocowych oraz plantacji jagodowych – ilość jednostek wagowych (dt) poszczególnych gatunków zebranych z jednostki powierzchni (1 ha).

Do przeliczania zielonek na siano przyjęto, że 5 dt zielonki = 1 dt siana.

9. Do grupy **zbóż ogółem** zaliczono powierzchnię uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi łącznie z kukurydzą na ziarno i pozostałymi uprawami zbożowymi (gryka, proso itp.).

Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi obejmują powierzchnię zbóż podstawowych (tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa, pszenżyta) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Do **strączkowych jadalnych** zalicza się groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, (np. ciecierzycę). Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Do **upraw przemysłowych** zaliczono powierzchnie buraków cukrowych, rzepaku i rzepiku, lnu (łącznie z lnem oleistym) i konopi oraz tytoniu.

Uprawy pastewne obejmują: uprawy okopowych pastewnych, strączkowych pastewnych łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno i na zielonkę, kukurydzę na zielonkę, motylkowe drobno-nasienne, inne pastewne i trawy na nasiona i zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Pozostałe uprawy obejmują warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe, (np. krokosz barwierski, zioła dla przemysłu kosmetycznego, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), słonecznik na ziarno, soję, i inne oleiste (nieuwzględnione w grupie „przemysłowe”, chmiel, zioła i przyprawy, cykorię, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

10. Za **krowy mleczne** uważa się krowy, które ze względu na rasę lub odmianę lub szczególne właściwości utrzymywane są w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji mleka przeznaczonego do konsumpcji lub przetworzenia na produkty mleczne. Zalicza się tu również krowy mleczne wybrakowane już z chowu, które pozostają jeszcze w gospodarstwie na tzw. dopasie, po czym skierowane zostaną do uboju.

Dla gospodarstw o dużej skali chowu drobiu (np. ferma wielkotowarowa produkująca brojlery lub jaja konsumpcyjne), w których w dniu badania nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji, a przerwa ta nie przekraczała 8 tygodni, przyjmowano stany drobiu z okresu przed opróżnieniem pomieszczeń (kurników).

11. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

Dane o **cenach skupu** dotyczą przeciętnych rocznych lub miesięcznych cen (wyliczonych jako iloraz wartości i ilości poszczególnych produktów; bez podatku od towarów i usług – VAT) płaconych za produkty rolne przez jednostki skupujące (handlowe, przemysłowe, rolne) producentom rolnym.

Przeciętne ceny miesięczne **uzyskiwane przez rolników na targowiskach** dla kraju obliczono jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali kraju, a przeciętne ceny dla województwa jako średnie arytmetyczne wszystkich notowań w skali województwa. Przeciętne ceny roczne natomiast obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Methodological notes

Sources, scope of data

1. The publication contains basic data regarding the use of land, consumption of mineral or chemical fertilizers and lime, production of main agricultural crops, fodder, vegetable and fruit cultivations as well as data on farm animal stock, procurement and prices of agricultural products.
2. The data included in this publication were compiled on the basis of:
  - the generalised results of the June sample survey in natural person's agricultural holding (private farms) and the results of the full scope survey in holdings of legal persons and organisational units without legal personality; the survey was conducted in June and in July 2019 as of 1 June 2019 (reference day) and included, among other subjects: land use, sown area as well as consumption of mineral fertilizers in 2018/19 farming year,
  - generalised results of panel sample surveys on livestock in individual farms,
  - statistical reports in the scope of land use, sown area and livestock in agricultural farms belonging to organisation units with a legal status (state-owned, cooperative farms, and in companies with public and private property share),
  - statistical reports on the procurement of agricultural products,
  - estimates and evaluations made by local-level experts for data not included in statistical reports,
  - monthly quotations of marketplace prices of selected agricultural products received by farmers, carried out by network of regular Statistics Poland interviewers.

The survey of farm animals stock covered the livestock staying in the farm during the survey period as well as animals sent to herding, grazing and shepherd's huts. All animals were registered, i.e. the ones owned by an agriculture holding user or members of his household as well as animals temporarily or were taken from private farms, state-owned farms, cooperative entities, or companies.

3. June farm sample survey results have been compiled according to the place of residence of the farm user, i.e. for private farms – by the residence (dwelling) of the farm user, while for holdings of legal persons and organizational units without legal personality – by the residence of the entity (the agricultural holding). Data regarding agricultural output per area unit were calculated on the basis of agricultural land calculated according to the residence of the farm user – as of June.
4. Farming years cover period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2018/19 farming year concerns the period from 1 VII 2018 to 30 VI 2019).
5. Due to the electronic data-processing technique in some cases sums of components may slightly differ from amount given in the item „total” and percentages may not sum up to 100%. These figures are correct on their merits.

Explanatory notes of basics terms

1. An agricultural holding is understood as an organised economic and technical units with separate management (holder or manager), conducting agricultural activity.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining requirements (according to the norms).

A natural person's holding (private farm) is understood as a farm, owned or used by a natural person, of the area of at least 1,0 ha and more of agricultural land or a farm of the area of less than 1,0 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) which meets at least one of the thresholds mentioned below:

- 0,5 ha of fruit-bearing trees plantation,
- 0,5 ha fruit-bearing shrubs plantation,
- 0,3 ha fruit and ornamental nurseries,
- 0,5 ha soil-grown vegetables,
- 0,5 ha soil-grown strawberries,
- 0,1 ha vegetables under cover,
- 0,1 ha strawberries under cover,
- 0,1 ha flowers and ornamental plants under cover,
- 0,5 ha hop,
- 0,1 ha tobacco,
- 25 m² of edible mushrooms,
- 10 heads of cattle in total,
- 5 heads of cows in total,
- 50 heads of pigs in total,
- 10 heads of sows,
- 20 heads of sheep in total,
- 20 heads of goats in total,
- 100 heads of poultry in total,
- 5 heads of horses in total,
- 50 heads of female rabbits,
- 5 heads of other fur-bearing female animals,
- 10 heads of other animal kept for slaughter (e.g. wild boar, roe and fallow deer),
- 20 beehives

or regardless thresholds mentioned above, the holding is organic farm.

A legal person's or organisational unit without legal status agricultural holding is understood as farm run by a legal person or an organization unit without legal personality, the basic activity of which is rated, according to the Polish Classification of Activities to Section A, division 01, group:

- 01.1 – growing of non perennial crops,
- 01.2 – growing of perennial crops,
- 01.3 – plant propagation,
- 01.4 – animal production,
- 01.5 – mixed farming,
- 01.6, class 01.61 – service activities supporting plant production (maintaining the lands in accordance with cultivation principles with respect for environment protection requirements (according to the norms), and also, irrespective of the basic activity classification, when the area of agricultural land in the lands used by an individual is 1 ha and more or when livestock is reared and bred.

Agricultural farms were **grouped basically in accordance with area of agricultural land**– the grouping was carried out on the basis of left-sided-closed intervals, i.e. interval 5.00-10.00 ha includes farms of the

agricultural land area from 5.00 to 9.99 ha (except the interval 1.00-5.00 ha that includes farms of agricultural land area from 1.01 to 4.99 ha).

A farm holder is understood as a natural person or a legal person or an organisational unit without legal personality, actually using the land, regardless of whether as owners or leaseholders, or using the land in any other respect regardless of whether this land is situated in one or in several gminas.

2. **Total land area** stands for the total area of agricultural land, forests and forest land as well as other land regardless of whether is owned, leased (on the basis of an agreement or without valid agreement), used in respect of occupying a certain position (e.g. forester, priest, teacher, etc.), common in the part fallen to the holder, as well as land actually cultivated by the household, which belongs to deserted households.
3. **Total agricultural land** consists of:
  - agricultural land maintained in a good agricultural condition (i.e. in compliance with the common standards and in conformity with the requirements stipulated in the Law of 5 February 2015 on payments within the direct support system – Journal of Laws of 2015, item 1551, with later amendments), which comprises:
    - sown area,
    - permanent meadows,
    - permanent pastures,
    - permanent crops including orchards,
    - kitchen gardens (except for the area intended for recreation),
    - fallow land (including the crop area intended for ploughing, cultivated as the main crops),
  - other agricultural land (agricultural land not cultivated and not maintained in a good agricultural condition).

Sown area is understood as the area of crops sown or planted in an agricultural holding (excluding permanent crops and kitchen gardens).

The area of permanent meadows is the land permanently overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is mown. In mountainous regions it also includes the area of mown mountain pastures. Meadows should be maintained in a good agricultural condition and mown at least once a year, but the crops do not have to be used for production purposes.

The area of permanent pastures is the land overgrown with grass (for 5 years or more), which in principle is not mown but left for grazing. In mountainous regions it also includes the area of mountain pastures left for grazing and maintained in a good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and pastures for extensive grazing, located on mountainous land or at high altitudes with low-class soil, where no fertilization, sub-sowing, melioration, etc. is performed).

The area of permanent crops is the total plantation area of orchards and nurseries of fruit-bearing trees and shrubs, nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, wicker, other ground permanent crops, including blackthorn, cornel and Christmas trees, and permanent crops cultivated under covers.

The area of orchards is the land planted with fruit-bearing trees and shrubs, as well as berries, maintained in a good agricultural condition (including hazel, raspberry and grapevine plantations) and densely planted, including nurseries of fruit-bearing trees and shrubs. The areas of strawberry and wild strawberry crops are not included as orchards.

The area of kitchen gardens is the land located usually around the household residence, often separated from the remaining farm area. It covers the area of crops which mainly serve as self-supplies for the

household of the farm holder. Occasionally, the crop surplus may be sold. A kitchen garden may cover both agricultural and horticultural crops, perennial and non-perennial and fruit trees and shrubs grown outside plantations. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of the kitchen garden.

The area of fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements. It includes both areas entitled and not entitled to area payments, and the area of crops intended for ploughing cultivated as the main crops (green fertilizers).

4. **The area of forests and forest land** is the area of at least 0.10 ha covered with forest plants (forested) or lacking such plants for temporary period of time (not forested), and land associated with forestry management, as well as the area of short-rotation plantations – regardless of the type of land on which they were established. This includes the area of tree nurseries established in forest areas and used by the agricultural holding for its own purposes (non-commercial).
5. **The area of other land** is the land under buildings, courtyards, ornamental squares and gardens, parks, inland water areas (owned and leased), melioration ditches, areas naturally covered by wicker, marshland, other land (e.g. peat bogs or gravel pits), fallow land (including forested and bushed land) as well as recreation areas (e.g. located around the house, golf courses). Other land includes also the area of agricultural land not used for agricultural purposes and permanently excluded from such use, e.g. agricultural land intended for road or supermarket construction.
6. **Fertilizers** are products that provide plants with nutrients and improve soil fertility. **Mineral fertilizers** are obtained by chemical processing or processing of natural resources, including lime and lime-magnesium.

Data on consumption of mineral fertilizers, in calculation for pure ingredient are presented in division into fertilizers: nitrogenous (N), phosphorus (P_2O_5), potassic (K_2O).

Pure ingredient is understood as the content of pure ingredient expressed in kg: N – nitrogen, P_2O_5 – phosphorus, K_2O – potassium.

7. Data on **sown area** concern the area of specific crops cultivated as major crops.
8. Yield estimation consists of calculation of average yields as a weighted average, where the weight is the area of given cultivation. During the calculation, area of high and low yields as well as area which did not get in the crop (because of hailstorm, flood etc.) were taken into consideration.

In agriculture the term “yield” means the amount of weight units (dt) of a given agricultural crop (so called “not yield”) harvested from a unit of surface (1 ha).

In horticulture the term “yield” is assumed to denote – for vegetables, tree fruit and berry fruit – the number of weight units (dt) of given species harvested from a unit of surface (1 ha).

For recalculation of green fodder for hay, it is assumed that 5 dt of green fodder = 1 dt of hay.

9. **Total cereals** include the area sown with basic cereals and cereal mixed including maize for grain and other cereal crops (buckwheat, millet, etc).

Basic cereal including cereal mixed include the area sown with basic cereals (i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale) as well as the area sown with winter and spring cereal mixed.

Edible pulses include peas, bean, broad bean, and other edible pulses cultivated for grain (such as chick peas). The area sown with peas, bean, broad bean etc. and designated for harvest before reaching maturity has been included to soil-grown vegetables.

Industrial plants include the area sown with sugar beets, rape and turnip rape, flax (including oil flax) hem and tobacco.

Feed plants include: forage root plants, forage pulses, including cereal and pulse mixed and designated for grain and green forage, maize designated for green forage, small-seed legumes, and other fodder plants and grasses designated for seeds and for green forage (excluding crops designated for green fertilizers).

Other crops include ground vegetables, ground strawberries and wild strawberries, seed crops, ground flowers and ornamental plants, other industrial crops (e.g. safflower, herbs for the cosmetic industry, perennial crops for energy purposes), sunflower designated for grain, soya, other oil crops (not included in the group of "industrial") hops, herbs, and spices, chicory as well as crops under covers (excluding permanent crops under covers) and other crops.

10. **Dairy cows** are understood as cows which, due to their breed, species or particular qualities, are kept in a farm exclusively or mainly for production of milk to be consumed or to be processed into dairy products. Dairy cows rejected from breeding, kept in a farm for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

In the case of farms engaged in production of poultry on a large scale (such as a large-scale farm producing broilers or hen eggs). In which no poultry has been recorded on the survey day due to the current technological break in production, whenever such break did not exceed 8 weeks, the poultry stocks from the period before emptying the rooms (poultry houses) have been adopted.

11. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (of crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

Data on **procurement prices concern** the average annual or monthly prices (calculated as a quotient of value and quantity of particular products; without value added tax – VAT) paid for agricultural products by purchasing entities (commercial, industrial or agricultural ones) to agricultural products.

The average monthly prices **received by farmers on marketplaces** for the country were calculated as arithmetic mean of all quotations at the national level, and the average monthly prices for the voivodship were calculated as arithmetic mean of all quotations at the voivodship level. The average annual prices, were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.